

तत्सत् सीताराम राधेश्याम कीर्णु हरे
श्री

दुर्लभ कीर्तनभाषा

भाग ४

30

मूल्य ४ आना

सं. १६६६,

प्रत १०००

रयनारः—

श्री दुर्लभ विठ्ठलदास नरगोणवाण

दुर्लभ भाषा

हालनिवासः—

नरगोणवाणी सडक, सुधाराना उला पारे
लीमडावाणा भक्षनभां, मु. लावनगर

૧ કોપીરાઈટ સંગ્રહ નિવેદન

વહાલા હરીજનો તથા સૌભાગ્યવતી બહેનો !

ભજનનો અથ (ભ કહેતાં ભગવાન અને જન કહેતાં માણસ-એટલે હરિજન અને ભજનનો અર્થ એક જ છે.) ભજવું તે. ભજન ગાયો એમ સર્વ કહે, તે રૂઢિ થઈ ગઈ; પરંતુ ભજન એટલે પ્રભુ પ્રેમીજન ભેગા થઈ ગાવું તે કીર્તન. દરેક કીર્તન જે ભક્તજનો અથવા સંત લોકોએ બનાવ્યાં છે, તે દરેકમાં ત્રિગુણી માયા પ્રમાણે ત્રણ અર્થ રહેલા છે:- (૧) સામાને બોધ, (૨) આત્માને જ્ઞાન અને (૩) પ્રભુના ગુણ; કીર્તન કરનાર તેનો મર્મ તો જાણતો જ હોય, પણ અવગણ વાણી કહે, જેનો અર્થ ઉંધો થાય, તેવા કીર્તનનો મર્મ જાણવા તેનું મનન કરવું. અર્થ વિના ભેદ સમજતો નથી-ભ્રમ ભાગતો નથી. કીર્તન કેમ ગાવાં, તેની સમજ તથા તેના તાલ, માત્રાની સમજ તેમજ અવગણ વાણીનાં કીર્તન કે જેના અર્થ નથી સમજતા, તે દરેક લીટી લીટીના અર્થ આ ચોપડીમાં મારી બુદ્ધિ પ્રમાણે લખી ભાવિક બહેન-જંઘુના ચરણમાં રજી કરે છું. ભૂતચુકની મારી ચાલું છું.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૫૧૭૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ દુર્લભ હીરનમાળા - ૧

વિષય ૬-૧૩

ૐ તત્સત સત્ગુરો રવિચંદ્ર ગુપ્તા ૬૩
શ્રી

દુર્લભ કીર્તનમાળા

ભાગ ૧

અવળ વાણી કવી હોય તેના એક નમુનો:-

કપીર સાહેબ કહે છે—

પરભાતે પરનિંદા કરે, પરમંદિર પેસી નીકળે;
પરસ્ત્રીપર નાખે હાથ, તેને મળે વૈકુંઠનાથ.
કપીર કહે છે; માંહે ગાયું ગાય, તે ધણાં ગોથાં ખાય.
સમજીને ગાય, તે વૈકુંઠ જાય.

આ દુહાનો અર્થ:-

પરનિન્દા કહેતાં પરમેશ્વરના ગુણ ગાય,
પરમંદિર કહેતાં પ્રભુના મંદિરમાં દર્શન કરે,
પરસ્ત્રી કહેતાં પ્રભુની સ્ત્રી-તુલસીને પાણી પાય
તેને વૈકુંઠનાથ મળે છે.

શ્રી

આ કીર્તનમાળામાં કીર્તન એકસો ત્રીસ, તાલનો હિસાબ તથા ગાવાની સમજ, હું મારા બુદ્ધિ પ્રમાણે વખી સેવક થઈ રજુ કરું છું.

કીર્તન એ કંઈ રાગડા કહેવાતા નથી, પણ નવવા ભક્તિ કહેવાય છે. આ પહેલો ભાગ બહાર પાડ્યો, તેનું કારણકે મેં બીજાઓની ચોપડીઓમાંથી ઉતારા કર્યા નથી, પણ જે મારા માંદે છે તેમજ મારી અધ્ય મતિ પ્રમાણે મારાં બનાવેલાં કીર્તનની સંખ્યા મારી પાસે ઘણી હોવાથી પાંચ ભાગ તૈયાર કર્યા છે. અવળ વાણીના અર્થ અગર તાલના હિસાબ, મારી બુદ્ધિ પ્રમાણે લખ્યા છે. તેમાં જે ખોટું હોય, તે મારી ભૂલ ભાગશે. તેનો મારાપર મોટો ઉપકાર થશે અને હું તેમનો આભારી થઈશ. આ પુસ્તક મેં રજૂ ખાવા લખ્યું નથી, પણ જનસેવા બજાવવા જ લખ્યું છે; એટલે પડતર ઉપરાંત વેચનારનું કમીશન મળીને જ કીર્તન છાપી છે.

જે ભાવિક ભક્તજનોને પ્રિય લાગે અને મનન કરે, તેમને કીર્તનની ઢબ અથવા કોઈ શબ્દનો અર્થ હું તેમનો આભાર માની સમજાવીશ.

દુર્લભ વિઠ્ઠલદાસ સંગીતમાસ્તર

બે બેલ

કીર્તન કરનાર તથા સાંભળનારને મારી ખાસ વિનાંતિ છે, કે કીર્તન શરૂ કરતા પહેલાં, તેનો રાગ, તાલ, બેદ શું, તે જાણ્યા સિવાય ફળ મળતું નથી, પણ ઉલટો દોષ થાય છે. રૂઢિ પ્રમાણે લગ્નમાં મરણ પ્રસંગના મરસીઆ ગવાય ખરા? ન જ ગવાય. પ્રભુએ રાત્રિ દિવસ મળી ૨૪ કલાકનો સમય મુકરર કર્યો છે. રાગ ઇશ્વરરૂપ છે. તે રૂપ ક્યારે બાસે અને તેનો ખરો લાભ ક્યારે મળે કે જ્યારે તેના ખરા વખતમાં કીર્તન ગવાય તો જ; નહિ તો તે બસવા બરાબર ગણાય. પ્રથમ રાગ શંકરની ઇચ્છાથી ભૈરવ ઉત્પન્ન થયો, પણ રાગતું રૂપ ખડું થયું નહિ. ત્યારે પાર્વતીજી કહેવા લાગ્યાં કે મારી શક્તિ સિવાય

રૂપ કેમ ખડું થાય ! સાધારણ વાત કરતાં પણ
આપણે કહીએ છીએ કે મારામાં શક્તિ નથી, પણ
એ દેવી તો પૂર્ણ શક્તિ સ્વરૂપ પોતે છે. તેમનું
કહેવું સાંભળી શંકરે આજ્ઞા આપી, ત્યારે સતીએ
તાલ ઉત્પન્ન કર્યો અને શંકરના સૂરની સાથે મેળવી
દીધો, ત્યારે રાગ દીપવા લાગ્યો—તેનું રૂપ ખડું થયું.
જેમ ધરમાં સ્ત્રી—પુરૂષની જોડી દીપે તેમ રાગ એટલે
કીર્તન, તાલ સૂર સાથે યોગ્ય વખતે ગવાય તો તેનું
રૂપ અવશ્ય મળે, મળે ને મળે જ.

સાખી

કીર્તન તો સર્વજન કરે, ન સમજ્યા ભેદ ને વાણી;
હૈયેથી હરિ અજગો રહ્યો, કીર્તન કર્યું ધૂળધાણી.

કીર્તનકાર પ્રથમ સાખીઓ બોલે છે.

સાખી—દોહરામાં તાલ હોતો નથી.

નારદ પૂછે નરહરિને, શાથી રીઝો નાથ ?

કૃપા કરીને કહો મુજને, પૂછું જોડી હાથ. ૧

સતજીગ ત્રેતા તપ થકી, દ્વાપર યજ્ઞ પ્રકાશ;

કળજીગમાં કીર્તન થકી, પૂરું મનની આશ. ૨

કીર્તનથી કંઈક નર તર્યા, કળજીગનાં એધાણ;

કબીર નરસિંહ જેલો ભગત, દાસ મોરાર રવિલાણ. ૩

કીર્તન તો સર્વ જન કરે, ન સમજ્યા ભેદ ને વાણી;

હૈયેથી હરિ અળગા રહ્યા, કીર્તન કર્યું ધૂળધાણી. ૪

રાગ તાણીને કીર્તન કરે, ભગત કહે સર્વ લોક;

માયાને મોહી પડ્યો, કીર્તન કર્યું તે ફોક. ૫

માયા બડી મોહિની ઉંચા નીચા થાય;

જીવાઈમાં વાળુ મળ્યું, તો ઘોઘે દોડી જાય. ૬

કાગા કીસકા લેત હે, કાયલ કીસકું દેત ?

મધુર અચનકે કારણે, જગત અપના કરલેત. ૭

પરમેશ્વરસે પ્રીત કરતી, પરનારીસે હસના;

દોદો ખાતાં નહિ ખતે, લોટ ખાના ઓર ભસના. ૮

દુર્લભ કહે દેવ દૂર નહિ, મન મેડક સમ થાય;
 આત્મજ્ઞાનથી ઓળખો, તો તેજમાં તેજ મીલજાય. ૬
 પ્રથમ સમરૂં ગણપતિ, દુળ હનુમંત વીર;
 વિમળ વાણી સુમતિ આપજો, જે બળવંત રણધીર. ૧૦

રાગ-કલ્યાણ

તાલ લાવણી, જેનાં ખીજાં બે નામ ચલતી અને ધુમાળી.

લાવણી તાલના ઢોલક તથા તબલાના બોલ:-

ધીન ધીન ધીન તક ધાતી ધાતી ધીન તક

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮

આ તાલની માત્રા આઠ છે. એ પ્રમાણે શબ્દ-
 બોલવામાં અટકવું અને ઠેકાથી ઉઠવું. તાલ અને
 રાગની ઢબ મળવાથી કીર્તન ઘણું દીપશે. જે રાગ
 તાલ-સૂર વિના ભંગાણુ રૂપે ગવાય, તેનો શ્રાપ પડે
 છે, એ બાબત સુઝ જનોએ ધ્યાનમાં રાખવી.

રાગ રાઝ

ગણપતિ દેવા પ્રભુ, ગરીબ નિવાળ;
 ગરીબ નિવાળ દેવા, ગરીબ નિવાળ— ગણપતિ
 —ચંદન ચર્યો પુષ્પ ચડાવું, સીંદૂરની કરું સેવા;
 ચાળ ભરીને મોદક મેલું, મન ગમતા મહીં મેવા—ગણપતિ
 શરણાંગતને શરણે રાખો, વર દેવાના હેવા;
 હાથ જોડીને અરજ કરીએ, મન વાંચીત ફળ લેવા
 —ગણપતિ

રાગ એમન કલ્યાણ

તાલ-દાવણી

જે ગાયનમાં હરિનામ ન મળે,
 તે ગાયનમાં ગાવું શું ?—જે
 મનહર ભક્તિ ભાવ તજીને,
 ભીતે જઈ ભટકાવું શું ?

જેના મુખમાં હરિનામ ન મળે,
 તેના સંગી થાવું શું ?—જે०
 જે રસ્તામાં કાંટા કંકર,
 તે રસ્તે થઈ જાવું શું ?
 જે નદીએ નીર નિર્મળ ન મળે,
 તે નદીએ જઈ નાવું શું ?—જે०
 માત પિતાની સેવા તજીને,
 તીર્થે જઈ ભટકાવું શું ?
 કહે કેશવ જેણે હરિ ન સમજ્યા,
 આખર તેનું થાવું શું ?—જે०

રાગ-તાલ ઉપરનો

જા ધર કયા કીર્તન નહિ,
 સંત નાહિ મીજમાના રે;
 તા ધર જમરા ડેરો દીના,
 સાંજ પડે સમશાના રે—જા ધર०
 મેરી મેરી કરતાં મર ગયો મૂરખ,

મીટે અનમાન ગુમાના રે;
 સાધુ સંતકી સેવા ન કીની,
 કીસખીધ હોત કલ્યાણા રે—જા ધર૦
 કાલ્યો કૂલ્યો ક્યા શીરતે હે,
 ક્યા રીખાવત અંગા;
 પાવ પલકમેં ફના હો જાવે,
 જોસા રંગ પતંગા—જા ધર૦
 જ્ઞાન વૈરાગ્ય ઓર નવધા ભક્તિ,
 સંત નામ નિશાના રે;
 જો સેવક નીજ ગુરૂકો જાને,
 કખહુ ન હોત હૈરાનારે —જા ધર૦
 નાભીકમળથી નાવ ચક્ત હૈ,
 ધોવા દસ નેમ ઠેરાતા;
 શુદ્ધ ભૂમિપર આસન દીના,
 રહે દેહીકા ભાતા રે—જા ધર૦
 કાલ ખલી કીસકો ન છોડે,
 ખાળ વૃદ્ધ જીવાના;

કહત કખીર! સુતો ભાઈ સાધુ,
છોડ દીઓ! અભિમાના રે-ઝા ધર૦

રાગ-હમીર-કલ્યાણ

તાલ-દાવણી

ભૂતળ ભક્તિ પદારથ મોડું,
અલ્લ લોકમાં નહિ રે-સાધુ-અલ્લ૦
પૂણ્ય કરી અમરાપુરી પામ્યો,
અંતે ચોરાશીમાંહી રે-ભૂતળ૦
હરિના જન તે તો મુક્તિ ન માગે,
માગે જનમોજનમ અવતાર રે-સાધુ૦
નિત કીર્તન નિત ઓચ્છવ ભક્તિ,
નીરખવા નંદ દુહાર રે-ભૂતળ૦ ૧
ભારત ભૂતળ વિષે જનમી,
જેણે હરિના ગુણ ગાયા રે-સાધુ૦

ધન્ય ધન્ય તેનાં માતપિતાને,
અમર કરી એની કાયા રે ભૂતળ૦ ૨

ધન્ય ગોકુળ ધન્ય વૃંદાવન,
ધન્ય વ્રજના વાસી રે-સાધુ૦

અષ્ટમાસિદ્ધિ જેને આંગણીએ ઉભી,
મુક્તિ છે એની દાસી રે-ભૂતળ૦ ૩

એ રસનો સ્વાદ શંકર જાણે,
દુળે જાણે સુખદેવ જોગી-સાધુ૦

કાંઈએક જાણે વ્રજની ગોપી,
જાણે નરસૈઓ ભોગી રે-ભૂતળ૦ ૪

ભૂપ કલ્યાણ

તાલ-દાદરો

દાદરાના તાલની માત્રા છ. તેના બોલ છ:-
ધાર્ધીના ધાર્તીના

રાગ

શાંતિ શાંતિ શાંતિ ભોળા, શાંતિ સદા આપો.
પૂર્ણ કૃપાળ હે દયાળ, કલેશ દુઃખ કાપો-શાંતિ.
શરણે આવ્યા વિશ્વનાથ, વંદન કરીએ જોડી હાથ;
સર્વ ભક્તો ભજે સાથ, મુક્તિપદ આપો-શાંતિ.
કરુણામય દષ્ટિ કરો, મલ્લિન વાસના સર્વ હરો;
મનવાંછીત ફળ આપો, સૂણો તમે વિલાપો-શાંતિ
ભજીએ તમારું પૂર્ણ નામ, કરીએ તમોતે પ્રણામ;
સત્ય શુદ્ધ ધર્મ સકળ, સૃષ્ટિ વિષે સ્થાપો-શાંતિ.

આ બધા રાગો-કીર્તનો રાત્રે આઠથી બાર
વાગ્યા સુધી ગાવામાં લાવવાં.

રાગ સોરઠ

તાલ-લાવણી

ખેડા લગા દે પાર ગજનન દુંદાળા.
દુંદાળા દેવ મોટી સુંદાળા-ખેડા
પહેલા કરમાં જળકમંડળ,
દુજે મોદક હાથ ગજનન;
ત્રિજ્ઞ કરમાં ફરસી શોભે,
ચોથે ઝાલી જપમાળ-ગજનન દુંદાળા.
માતા જેની આઘ ભવાની,
પિતા શંકર દેવા ગજનન;
દ્વીકર જોડી અરજ કરું છું,
વિનવું વારંવાર-ગજનન દુંદાળા.

રાગ સોરઠ

તાલ-દાવણી

રે જીવ ! શું કરવા આયડે ?

હરિની ગમ ગુરૂ વિના ન પડે.

જેપ કરી નહિ જેવટીઆની,

નવ જેઠા નાવડે.

પુમકુ લધને હાથે તરતા,

અરણ્યવ કેમ આવડે-હરિ.

તેજ બળે ખેતાળા માટે,

દરશે દીવા વડે;

આંખોનો આંધળો હોય,

તો પણ અંધારે આયડે-હરિ.

શિષ્ય થયો નહિ સેલાટનો તે,

થોર વિના થાયડે;

ઔષધ દે ઉસ્તાદ વિનાનો,

શરીર આખું સડે-હરિ.

મલ અખાડામાં દિલ દીધા વિના,

ક્યાંથી મલ નિવડે ?

દાવ પેચની રીત ન જાણે,

લાતમલાતે લડે—હરિં

ગાયન કળામાં ગુરુ કર્યા વિન,

તાલ થૂકે તાકડે;

રાગનું ધર છેડે રહેશે,

જેવો ઉંટ રાગડે—હરિં

વણ શીખ્યે વાદિની વિદ્યા,

પગ રોપે રાફડે;

મણી ગોતતાં ફણી મળે તો,

ઉછળી આભડે—હરિં

કહે ઋષિરાજ સર્વ ભણી ગયો,

ચૌદે વિદ્યા ચડે;

ગુરુ વિના શીખી ગયો પણ,

જાણુ કુંચી ના જડે—હરિં

રાગ સોરઠ

તાલ-દાવણી

તું તો ન્યારો રહીને ખેલે રે, નારાયણા રે.
 તારી ઇચ્છા તે સર્વ માયા, તેમાં સવળા ભેદ સમાયા;
 તું નિર્ગુણ પણ ગુણ તુજમાં દીસે વણા રે-તું તો.
 પ્રવન પાવકનો પીંડ બનાવે, તેમાં તારું ચેતન આવે,
 તુજ ડહાપણ જોતામાં કાંઈ નથી મળા રે-તું તો.
 પટને ઓઠે નટ રહે છે, જેથી પુતળાં નાચ કરે છે;
 સર્વ જગતના તુજ કરમાં છે તાંતણા રે-તું તો.
 એક કરે સૌ જગત હાવાવે, ચમક દષ્ટિ જેમ લોહ ચલાવે;
 ગાન ઇચ્છા ગુણ ક્રિયા તારાં સોહામણાં રે-તું તો.
 તું ખેલે છે બાજી તારી, તેમાં ન પહોંચે બુદ્ધિ મારી
 કહે છોટમ તુજ લજતાં ભાગે ભ્રમણા રે-તું તો.

રાગ સોરઠ

તાલ-લાવણી

મોજ ઉડ ચલી પવનકે સંગ;
 જ્યુ મીલ ગયે પાંચે રંગ-મોજ.
 જખ લમ શ્વાસા તખ લગ આશા,
 મીલ ગમ એકી રંગ
 દૂરી દોરી હાથ ન આવે,
 ઉડ ચલે પતંગ-મોજ
 મેરી તેરી કરતે મર ગયા મુરખ,
 મહેલ બન્યો ચોરંગ;
 ભાષખંધ ઓર કુટુંબ કખીલા,
 કાય ન આવે તોરી સંગ-મોજ
 અખહુ ન ચોત હેત કર હશે,
 કટે ચોરાશી ફંદ;
 રામનામકી નાવ બના લે,
 ઉતર ચલે સંતરંગ-મોજ

સમલોક સતગુર કે ખાસે,
 મીલ ગઈ ચારે રંગ;
 નિર્મળદાસ રામરંગ માતા,
 ચડે ન દુનિ રંગ-મોજાં

રાગ સોરઠ ધ્રુવ
 તાલ-દાવણી

હરિ ભજ લે ને વારંવાર, ઉમરિયાં થોડી-(૩)
 તૃષ્ણાએ ખાંધ્યો, ધતુત ડોલત;
 જાશે જીવન તોડી—ઉમરિયાં થોડી.
 નર નૃપતિ નામ રહિત થયાં છે,
 ગયાં પૃથ્વી સૌ છોડી—ઉમરિયાં થોડી.
 દેહ મનુષ્યનો દેવને દુર્લભ,
 ભળે નરનારાયણ જોડી—ઉમરિયાં થોડી.
 કળિકાળ મહા પ્રજાદાયક,
 દીધી હરિએ ચઢવાને ઘોડી—ઉમરિયાં થોડી.

નજરે નિહાળો સર્વ જુઠું છે ભાષ,
 માયામાં મન જાય ના દોડી—ઉમરિયાં થોડી.
 સંસાર સર્વે મહા દુઃખદાયક,
 અહો સાર પ્રપંચને છોડી—ઉમરિયાં થોડી.
 કળિયુગમાં કીર્તન લાલ મોટો,
 કહે દુર્લભ હાથ બે જોડી—ઉમરિયાં થોડી.

રાજ બડહસ-માઠનો ભાઈ

તાલ-લાવણી

નાવમેં નદિયાં ફુખી જાય;
 જરા તુમ દેખોરે લોકો—(૩)

એક અચંબા હમને દેખા, મછલી ચાવે પાન;
 કૌવા બજાવે બાંસળી, મેડક તોડે તાન-જરા.
 એક અચંબા હમને દેખા, કુવેમેં લગ રહી આગ;
 કીચડ પાની જલ ગયા, મછલી રહ ગઈ સાફ-જરા.

ઘડા ન કુએ ઘડી ન કુએ, હાથી મલમલ નહાય;
 કોટકંકુરે પાની ચડ ગયા, ચીડીઆ પ્યાસી જાય-જરા.
 સાસુ કુંવારી વહુ હમેતરો, નણંદ થું તે હરખાય;
 દેખનવાળી પુત્રીજન્મી, પાડોસણ લોલી ગાય-જરા.
 કાડી ચલી સાસરે, નવ મણુ કાજળ સ્હાય;
 ભુરે હાથીકું લીઆ ખગતમેં, ઉટલીઓ લટકાય-જરા.
 ઓહી કાડીકા મૂતસે, નદિયાં નાવ ખહી જાય;
 બાહણુ આવે ઘોતી છાટે, સાધુ જપ કર જાય-જરા.
 એ કાડી મરનેસે, નવસો ગીધ ધરાય;
 ઓહીમાંસે જે ખચ ગયા, ચીત્ર લીયે મરડાય-જરા.
 કહે કખીરા સુનો ભાષ સાધુ, એ પદ હે નિર્માન;
 એ પદકા કાષ અર્થ ખતાવે, સોહી સંત સમાન-જરા.

એ કીર્તનના અર્થ

લાલ મોહની નદી ભક્તિરૂપી વહાણમાં કુખી જાય.
 સુરતા તરંગ ઉપડે ત્યારે આશારૂપી માછલી પાન ખાય.

હંકાર ઉત્પન્ન થયો, ત્યારે મનમેડક તાન મારવા લાગ્યો.
માયારૂપી કુવો ખોટો-નાશવંત છે.

હાડમાંસ બળી જાય, પણ આશા માછલી ઉભી રહે.
સુરતાની તરંગ ખોરી નદી ઉમરાઈ, ત્યારે હંકાર વધ્યો
ને નહાય.

સુરતાનાં એ પાણી પૃથ્વી ઉપર પથરાઈ ગયાં,
છતાં તૃણારૂપી ચીડીઆ ધરાતી નથી.

સાસુ ઉપડી, આશા વહુને મડિના રહ્યા અને
માયા નણુંદ નચાવે તેમ ચણા ખાય.

ભક્તિએ પુત્ર જન્મ્યો. બુદ્ધિરૂપી પાડોશણુ લોલી ગાય
ને સમજ પડી.

સુરતા ચાલી ગુરૂ કરવા નવ તત્ત્વ કાજળ હાથ લીધા.
હંકાર હાથી બગલમાં તુરંગ ઉંટ લટકાવ્યો.

એ કીડી એટલે સુરતાના પ્રેમની નદી ચાલી.
નીમ ને ધરમથી પાપ કપાઈ જાય.

સુરતા મળવાથી નવસો નાડીઓ છડી જાય.

જ્ઞાન વૈરાગ્યની પાંખ બનાવી વગર ભયે ચાલી જાય.

રાગ માઠ

તાલ-દાવણી

તું તો પ્રભુપદ પંકજ બજ રે, ભૂલેલા ભમરા;
 ખીજ દુષ્ટ વાસના તજ રે, ભૂલેલા ભમરા.
 આ વાડી છે વિશ્વનારે, આવા તને અનુકુળ;
 ડાળ પાંખડી તું ભમ્યોરે, તેનું ન લીધું મુક્તરે-ભૂલેલા-
 આંખ અનુપમ તાલરીરે, ડોળા પચીસહજર;
 ખટ પગ બે પાંખડી સારી, તારી સૂઠ અણીદારરે
 —ભૂલેલા.

નવ તત્ત્વે તું નીપજ્યોરે, લેવા સર્વનો સાર;
 ભક્તિ મધુરરસ પરહરી, લાગ્યો વિષય વિકારરે-ભૂલેલા.
 એક ઘડી આનંદમારે, ન લીધું હરિનુ નામ;
 તે નર પામર જાણવા, જેવા સુવર કાગ શ્વાન-ભૂલેલા.
 આખો દિવસ એળે ગયોરે, ન કર્યો તત્ત્વ વિચાર;
 જ્ઞાન પ્રકાશ ગમ્યો નહિ, ક્યું જન્મ્યો ધુડ
 ગમારરે-ભૂલેલા.

સતગુર સાચા શોધજેરે, પૂરે મનની આશ;
કહે છોટમ કિરતારને, તુરત અતાવે પાસ-મૂલેલા.

રાગ—માઠની ધુન

તાલ-લાવણી

મારાં ચિતડાં ચોરાયલરે, મારાં મનડાં હેરાયલરે;

કોડીલા મહાવા કહાનથુંરે-વારી જાઉંરે.

પ્રીત તો પૂર્વની એવી, નવી નહિ થાય નાથજીરે;

છુપાતી કેમ રહે છાતી, મરમર જાય શરીર;

આધવજી વાત કોને કહીએરે-મારાં. ૧

દિવસ જાય દોહાવારે, વહાલા જુગ જેવડારે, વારીજાઉં;

રૂદ્ધ કરતાં રજની વીતી જાય, આધવજીરે વાત

—મારાં. ૨

ધીરજ ક્યાંલગી ધરીએ, વહાલા વેદ કેમ વિસમેરે. વારી.

તેની દાઝુ લાગે માંહેલા શરીર, આધવજીરે વાત

—મારાં. ૩

પ્રેમને પિંજરીએ, વહાલા વિલંબ નવ કીજીએ-વારી.
નમેરા થયા શું નંદજીના કાલ, ઓધવજીરે વાત

મારાં. ૪

દાસ મોરારના ગુરૂ, રવિને ચરણે વિનવેરે-વારીજી.
દર્શન દેજો દીનના દયાળ-ઓધવજીરે વાત કાને

કહીએરે. ૫

રાગ—પીલુ બરવો

તાલ—સાવણી

સમરૂં તો સુધરે મનખા મેરા, હો પ્રભુજીરે;

સમરૂં તો સુધરે મનખા મેરા જી.

રામ પ્રભુજીરે, ચુનચુન મટીકા મહેલ બનાયા,

રામા મહેલ બનાયા; એક દિન જંગલ ખીચમેં ડેરા,

એક દિન જંગલ ખીચમેં ડેરા; હો પ્રભુજીરે,

સમરૂં તો સુધરે મનખા મેરા.

રામ પ્રભુજીરે, હાથ મિંઢળ કસરીઆ વાધા રામા;
શીરપર કૂલહેના સેજન-હો પ્રભુજીરે.

રામ પ્રભુજીરે, જલ ગયા તેલ, બુઝા ગઘ બતીયાં રામા;
ધટડેમેં ઘેર અઘેરા (૨) હો પ્રભુજીરે.

રામ પ્રભુજીરે, મત્સ્યેન્દ્ર પ્રતાપેજતી ગોરખ બોલ્યા રામા;
ગોરખ બોલ્યારે: મૈ હું હજુરી ચાકર તેરા;
હો પ્રભુજીરે, સમરૂં તો સુધરે મનખા મેરા જી.

રાગ-માઠ ધુન

તાલ-દાવણી

કીધી મુને ઘેલી ઓધા,

કીધી મુને ઘેલી રે હો;

કાનુડે કામણુગારે,

કીધી મુને ઘેલી રે.

સાળુડાની શુદ્ધ ભૂલી,

ભાંગ પીધી લીલી ઓધા;

સેંચાને ઠંકાણે મેં તો,
 ચોઢી દીધી ટીલી રે હો-કાનુડે.
 ધરડાતો ધંત્રો ભૂલી,
 સોળસેં સાહેલી ઓધા;
 વનમાં વગાડી વહાલે,
 મોરલી રસિલી રે હો-કાનુડે.
 આંખડલીમાં એસી લાગી,
 અપાડોની હેલી ઓધા;
 મળ્યો મને મીઠાનો સ્વામી,
 રંગ ગયો રેલી હો-
 કાનુડે કામણુ કીધી મુને ઘેલી રે.

રાગ - માઠ ધ્રુવ

તાલ-તાવણી

થું રે કરું રાજ રાણા,

થું રે કરું પાટ રાણા;

ચિત્તમાં ચોરાયલ રાણા,

થું રે કરું હે રાણા-થું રે કરું.

ઉભી બળર રાણા,

હસ્તી ચાલ્યો બળ;

શ્વાન ભસે તેને,

શરમ શી થાય રાણા-થું રે કરું.

મહાવા તારી મોરલીમાં,

ભરી મોણ વેલ;

ઘડીક ઉભા રહો તો,

ભરી લઉં હેલ રાણા-થું રે કરું.

બૂલી બૂલી રાણા હું,

ધરડાંનાં કામ;

અન્નડાં ન ભાવે,

નેણે નિદ્રા હરામ રાણા-થું રે કરું.

નિંદા કરે રાણા,

નગરીના લોક;

ભગન કરું નહિ તો,

ફેરા થાય ફેક રાણા-થું રે કરું.

બાઈ મીરાં કહે પ્રભુ,

ગિરધરના ગુણ;

રામને ભજીને હું,

થઈ છું નહાલ રાણા-થું રે કરું.

રાગ-ભેગીઆ

તાલ-દાવણી

(ગાવાનો ટાઇમ સવારે પાંચથી આઠ સુધી)

ભજન બનત નાહિ,

દિલ તો છેલાની રે;

દિલ તો છેલાની રામા,

દિલ છેલાની રે-ભજન૦

અચ્છે અચ્છે ભોજન ચહીએ,

ઠુંડે જળ પાની રે;

ચાવનેકુ ખીડીઆ ચૈએ,

ઓર પીકદાની રે-ભજન૦

રૂપાવંતી સેજા ચૈએ,

પુલાવંતી નારી રે;

પુત્ર તો સુપુત્ર ચહીએ,

કુળકી નિશાની રે-ભજન૦

ખર્ચ દો ખર્ચ ધન પણ ચૈએ,

તથુ આસમાની રે;

કહે ગંગારામ દુનિયા,
 લોભે તો લેવાણી રે-
 સમજન ખનત નહિ,
 દિલ તો છેલાની ર.

રાગ-જેગીઆ

તાલ-લાવણી

ભાષા કચ્છી

સંસાર સુપના ખોટી ખાળ,
 દલધર સાહેબ સેરે ખંદા-મંસાર૦
 જૈએ ઝપાટો કાળ જ દીધે,
 હલ્યો રસ્તે એને એ સીધે;
 મન મનસુખા પુરા ન કીધે,
 સચ ચએ તું સમજ ખંદા-સંસાર૦

પેસેમેં તું પ્રીત રખે તો,
 આઠ પહોર અળખંત ખોવે તો;
 પાળે પરબુ ભૂલી વીને તો,
 કેમ કરે તું કુડા ધંધા-સંસાર.
 મિથ્યા સુખ તું હાણુજ માણુજ,
 નામ રૂપ કે ખોટો મ જાણુજ;
 રામસંગ કહે નીજ સુખ માણુજ,
 સતગુર સત તોરી કૃપા કેધા-
 સંસાર સુપના ખોટી જાણુ,
 દલધર સાહેબસે બંદા.

રાગ-જેગીઆ.

તાલ-દાવણી

મળ્યો મનુષ્ય જનમ અવતાર માંડ કરીને,
 તમે ભજ્યા નહિ ભગવાન હેત ધરીને:

તમે ખાશો જમના માર પેટ ભરીને.

તેથી રામનામ સંભાળ-હે હો હો જી.

ગદ પળ પાછી ફેર ન આવે,

અંધો કરે અહંકાર; હા હા હા

ભવસાગરની ભુવવણીમાં,

વીતી ગયા જીવ ચાર-ફેરા ફરીને ૧

જઠરાગ્નિમાં જીવે રાખ્યો,

નવ માસ નિરધાર; હા હા હા

સ્તુતિ કીધી તે અલભેલાની

બહાર ધર્યો અવતાર-માયામાં મોહીને. ૨

કળયુગ કુડો, રંગે રૂડો,

કહેતાં ન આવે પાર; હા હા હા

જપ તપ તીરથ કાંઈ નવ ફરીયાં,

એક નામ આધાર-કૃષ્ણ કહીને. ૩

ગુરુ ગમ પાચો, જીવે રહાચો,

સહાય કરી જદુવીર; હા હા હા

ગંગાદાસકૃ જ્ઞાન જતાયો,

રામદાસ મહારાજ-કૃપા કરીને. ૪
મળ્યો મનુષ્ય જનમ અવતાર માંડ કરીને.

રાગ-ખીજાવળ

તાલ-દાવણી

(ગાવાનો વખત સવારે ૭ વાગે)

હરે તેરે શીરપર માથે જમરા જુરાના જુરાના,
મહોત્ત છોડી દે મનવા, આખીર મરી જના હોજી.

જમરા જુરાના વારીજી

મતિ કર જુરાના ખંદા;—

ભજી લે મુખથી પ્યારે,

જપી લે જીઆના જીઆના—મહોત્ત

આ રે કાયાનો વારીજી,

નથી રે ભરંસો ખંદા;

દેવેગે હિસાબ બંદા,
 હોવેગે હેરાના હેરાના-મહોબત
 સાચા ધણીનો વારીજ,
 કરી લે ભરંસો બંદા;
 પરદેશી પંખી માણલો,
 કરે રે પીઆના પીઆના-મહોબત
 કહે રવિસાબ વારીજ,
 ભાણુ પ્રતાપે બંદા;
 સખી જીવ હરિ કેરા,
 મતિ રે દુભાના દુભાના-
 મહોબત છોડી દે મનવા, આખીર મરી જના જી.

રાગ-ખીસાવળ

તાલ—લાવણી

જસોદા જીવનનેરે, માતાજી મોહનનેરે;
 કહેજો કાળા કાનુડાનેરે.
 મહી વેચવા ગઇતી માડી, દુધ પીધાં દાડી દાડી;

હેતે દીધી તાળીરે, કહેજો કાળા કાનુડાનેરે.
 ફૂલ વીણવા ગઘતી વાડી, કહાને નાખી આડી આડી;
 એવો છે અનાડીરે, કહેજો કાળા કાનુડાનેરે.
 સુતી હું ઢોલીઓ ઢાળી, કહાને ઓઢાડી સાડી;
 રંગમાં રમાડીરે, કહેજો કાળા કાનુડાનેરે.
 દાસ જીવણ ભીમને ચરણે. જાઉં ગુરનાથ શરણે;
 દર્શન દેજો દાડીરે, કહેજો કાળા કાનુડાનેરે.

રાગ-ખીલાવળ

તાલ-હીચ, માત્રા-૪

(ધાતા ધાતા ધીન તક)

જુઠડીરે કાયા રાણી, જુઠા શું બોલો;
 વઢશે તુને તારો ઘડનારોરે કાયા-જુઠડી.
 જુઠડી કાયા, જુઠડી માયા, જુઠડા જુગ ભરમાયારે;
 અંતકાળે જીવ જીવું એકલા, મર્મ ન કોઈથી પાયારે
 —જુઠડી.

આ રે જગતમાં વહેલા વળશુંજી, આવી ભારથમાં ભરાણારે
સગાં કુટુંબની લાલચ લાગી, તરીઆના ખોલે બંધાણારે
કાયા—જુઠ્ઠી.

અહીં પદારથ મોટું પામ્યો, ભજન કરી લે ગુરુ દેવાના;
પુત્રજ ધન તે અનહદ લક્ષ્મી, એ ફળ છે તારી
સેવાનાંરે, કાયા—જુઠ્ઠી.

આ રે જગતમાંથી એવા એવા ગયા છેજી,
હાથી ઘોડાના ચઢનારા;

ઘટ ભીતર ગુણુ ગાવે નથુરામ, અહીંઆં નથી કાષ
રહેવાના રે, કાયા જુઠ્ઠી—કાયામાં જુઠ્ઠા શું ખોલો.

રાગ-કાફી
તાલ-લાવણી

(ગમે તે વખતે ગવાય.)

વહાલા રે સંતને જ્ય જ્ય સીતારામ;
એજ મારા હાલતી વેળાના રામરામ;
હા મારા ગુરૂને કહેજો પ્રણામ-વહાલા રે૦
ક્યાં થકી આવ્યા, ક્યાં તમે જાશો ?
ક્યાં જઈને કરશો વિશ્રામ ?-વહાલા રે૦
સતસંગ કરવો, ભવસાગર તરવો;
કાયા પડીઅલ પીપળ પાન-વહાલા રે૦
હૃદયમાં રાખું, ઘડી ન વિસારું;
મારે જીવના જીવનની સાથે કામ-વહાલા રે૦
સતસંગમાં એક હીરણ્યો ખીરાજે;
જીવને હોય પૂર્વની ઓળખાણ-વહાલા રે૦
દાસ જીવણ સંતો, ભીમ ફેરે ચરણે;
આપણે જીવું છે વૈકુંઠધામ-વહાલા રે૦

રાગ-કાફીની કુન

તાલ-લાવણી

મન અભીમાની થાય મુરખ નર !
 નરભવ શીદ ગુમાવો, હે હે હે જી
 હીરો છોડી વાહ રે વાનર,
 કાચ તું લેવાને ધાયો-હે.
 કાઠન કાઠા લખીયાં કરમે,
 મોદક ક્યાંથી ખાઓ-હે.
 પિતને મરતાં પુત્રે ભાળ્યો,
 પુંજી ભાળી હરખાયો-હે.
 અનહદ લક્ષ્મી છોડી પિતાએ,
 ભેજો ન લીધો સવાયો-હે.
 નજરે જોતાં ન સમજ્યો મુરખ
 માયાના ક્રિદે કસાયો-હે.
 કંચન કામની છોડી પિતાએ,
 હાલ તે સર્વનો થવાનો-હે.

સાધુ પુકારે, સંતો પુકારે,
 પુકારે પુરાણ અઢારો રે જી-હેં
 ભજન કર જીડી જાળને તોડી,
 શીઠ ભરે પાપ ભંડારો-હેં
 કાળ સર્પે ગ્રહો મેડકને,
 તીડ ખાવાને ધાયો-હેં
 બુદ્ધિથી મન મેડક મારો,
 સશ્વ કરો જનમારો-હેં
 છોડી પ્રપંચ હરિહરને સમરો,
 કામ ક્રોધને વારો-હેં
 કહે દુર્લભ બન્ને હાથ જોડી,
 છેલ્લો શબ્દ છે મારો-હે હે હે
 મન અભીમાની થાય, મુરખનર !

રાગ-કાફી હૂન

તાલ-લાવણી

ક્ષમા ખડગ કર ધારો મારા સાધુભાઈ !

ક્ષમા ખડગ કર ધારોરે-હે હે જી.

સત સમશેર ને ખાતુ બરછી,

જ્ઞાન થોડો શણગારો-હે હે હે જી.

લક્ષ્ય લગામ ને પ્રેમ પલાણા,

ચિત્તને ચાણુક મારો, મારા સાધુભાઈ-ક્ષમા ખડગ.

ધીરજ ઢાલ લજ્જનનો ભાલો,

સતનો બખ્તર સારો-હે હે હે જી.

કડવા નગરમાં મન મેવાસી,

વેગેથી વિદારો, મારા સાધુ ભાઈ-ક્ષમા ખડગ.

કામ ક્રોધ ને મોહ મમત એ, વેરી તમારા નિવારો

—હેહેહેજી.

જીતો તો જશ જગ પામો, હારો તો નરક સિધારો

—મારા સાધુભાઈ.

વિચારમાં આયુષ્ય વહી જશે, એનો શો ઉધારો
—હેહેહેહ.

જુગ જેવી પણ એક જાય છે, ગુરૂનું જ્ઞાન વિચારો
—મારા સાધુભાઈ.

આ લવમાં આત્મા આગ્યો, એને તો ઉગારો
—હેહેહેહ.

ગણપત કહે ગોવિંદને સમરો, સફળ થશે જન્મારો—
મારા સાધુભાઈ ક્ષમા ખડગ કર ધારો—હેહેહેહ.

રાગ-કાશી હોરી

તાલ-દીપચંદી

(આ તાલને સાધુ લોક માય કહે છે. એની માત્રા ૧૪)

[ધાતીન ધાતીન ધાધાતીન તાતીન]

કર પરમારથ પ્રાણી, રહેગી તોરી નામ નિશાની-કર.
તલભર તનકો નાહી ભરંસો, રખ હૃદય ખીચ જાણી;

તાતે સુકીત કરી લે ભાષ, કર પ્રભુકે નામકી કમાષ,
ઉત્તમ તક એળે ગુમાષ (૩) કર.

આશાકી હોરી કુરે યુઝાદે, ડાલ સંતોષકો પાની;
કહે પીગળ હરિનામ સુમરલે, સાચી છે એ કમાણી;
લે દુનિયા ફાની રે જાણી, કર પરમારથ પ્રાણી.

રાગ-પીલુ હોરી

તાલ-સાવણી

(અપોરે એકથી પાંચ સુધી ગવાય)

કનૈયા મોસે ખેલો હોરી, કરો ન ઠીઠોરી-કનૈયા.
ચંદ્રઅદન નવ નટન ગ્યાલની, નૈનનકે મતવાલી;
લેલે હાથપર ડાર કુંકુમકર, જૈઆ જક જોરી;
—મોસે ખેલો

અખીર ગુલાલસે બાહર છાયે ખેલે શ્યામ કિશોરી;
કાનકુંવર મોહે રંગના છીટકો, બીંજે નવરંગ સાડી
—મોસે ખેલો.

સખ સખીઆ મીલ હીલમીલ આપ,
 એક શ્યામ દુજી ગોરી;
 અપના અપને મંદિરસે નીકસી, ખેલે નંદ દુલારી—
 મોસે ખેલો હોરી, કરો ના ઠીઠોરી—કનૈયા.

રાગ-સોરઠ ધુન

તાલ-લાવણી

મોહે રોકનવાલે કાન, મગનસે જાઉં ચલી;
 સતગુરુ પકડોને મેરી બાંધ-મગનસે.
 ઘંડા હતા જખ બોલતાયા, બચ્યા બોલત નાહિ;
 ખટ દર્શનમેં સાચે પડીએ, ગોરખકુગમ નાહિ-મગનસે.
 પહેલેસે આપ જનમીઆ, પીછે બડા ભાઇ;
 ધામધુમસે બાવા જનમ્યા, પાછળ જનમી માઇ-મગનસે.
 આગેસે દુધ જમાયા, પીછે દોહી ગાઇ;
 બજરા ગવુકા પેટમે, દુધ હાટોહાટ બેચાઇ-મગનસે.

કીડી ચલી સાસરે, નવ મન કાજળ સાધ,
 ભુરે હાથીકા લીઓ બગલમેં, ઉંટલીઓ લટકાઇ-મગ.
 કહેત કખીરા સુનો ભાઈ સાધુ એ પદ હે નીરસાધ
 એ પદકુ કાઇ ખીરલા બને સંતો ગયા ખાઈ-
 મગનસે જઈ ચલી મોહે રોકનવાલે કોન ?

એ ભજનના અર્થ

સુરતા ઉપડી તે કોણ રોકનાર છે ?
 પ્રભુ મારી ખાંચ પકડી, તે ઠેકાણે લાવે.
 ગર્ભવાસમાં પ્રભુ સાથે શરત કરી, જન્મ્યા પછી
 ભૂલી ગયા.

ત્રણ અવસ્થા ને ત્રીગુણી માયામાંથી ગોરખ અલગ થયા.
 સૃષ્ટિ પહેલાં નારાયણની ઇચ્છા થઇ, બડાભાઇ
 બ્રહ્માને પેદા કરવા.

ધામધુમથી શંકર આવ્યા અને માતાજી શંકર પાર્વતીજી
 બુદ્ધિ સ્વચ્છ થઇ, ગાયત્રી ભક્તિ કરવા માંડી-દોવું તે.

ભક્તિનું ફળ પ્રભુ હાથ, પણ જગત જાણે કે ભક્તિ
કરે છે.

ચોવીસ તત્ત્વમાંથી ખરાં નવ લાઇ, સુરતા ગુરુ
કરવા ચાલી

હાથી એટલે હંકાર, ઉંટ એટલે તુરગઃ બન્ને બદન-
માંથી કાઢી બગલમાં દબાવ્યા.

ભક્તિ ઉત્પન્ન થઇ કે હંકાર-તુરગનું જોર નરમ પડ્યું.
સંતલોકો એ માયાના અનુભવથી છેટા રહ્યા, એટલે
ખાઇ ગયા.

રાગ-કસુરી

તાલ-લાવણી

ક્યા નિંદરભર સુવો, તમે હૈયે વિચારી જુઓ,
અજ્ઞાની લોકો રે, તમે ક્યા નિંદરભર સુવા-
માતપિતાની સેવા કરતાં, સરવણ સ્વર્ગે ગયો.

-ભાઈ સરવણ

આ કળજુગનું કલંક ન લાગે, હૈયે વિચારી જુઓ

જુઓ જુઓ—અજ્ઞાની લોકો

માત તાત ને કુટુંબકપીલો, માયા મોટો કુવો

—ભાષ માયા.

દયા ધરમમાં કાંઈ નવ સમજ્યો, માંહે મુંઝાઈ મુવો

—અજ્ઞાની.

હાઉ હાઉ કરીને હાક જ મારે, ભેદ ન જાણે મુવો

—ભાષ ભેદ.

જડીબુટ્ટી તારી કામ ન આવે, ધનવંતરી વૈઘ મુવો

—અજ્ઞાની.

આછાં પીળાં વસ્તર પહેરતો, કાંઈ ન માણી મુવો

—ભાષ.

ફરરર કરતા ઉડી જશો, આંખું ઉઘાડી જુવો,

—અજ્ઞાની,

જે નર આવ્યા સતગુરુશરણે, અમરપટો લીખી લીઓ

—ભાષ.

શ્રૂતનાથ શરણે ભણે અખૈયો, ખાતા ખોળી જુઓ

—

—અજ્ઞાની.

રાગ-કાફી

તાલ-દાવણી

દોરી લાગી, રામૈયા દોરી લાગી;
 લગની લાગી, રે તારૂં નામ, તારૂં નામ—જીવો દોરી
 પવન ને પાણી હંસા, કરી લે વિચાર;
 ઘટોઘટ દોરી બોલે રામ રણુકાર—દોરી૦
 નાભીકમળથી છૂટી મારી દોર,
 સુન શિખરપર જમ્મ ઠેરાણી લાગી મારી દોર-દોરી૦
 વાગે છે ધ્રુવરા ને વાગે સિતાર;
 તરવેણીના તીરપર છોડી દે દવાર-દોરી૦
 ફૂટી ગયાં તુમડાં ને તુટી ગયા તાર;
 હિડી ગયા આમલીઆ ને ગયો બળવનહાર-દોરી૦
 ગુરૂ રે રામાનંદ તારો પંથડો બતાવ;
 એમ બોલ્યા કબીર બાવો, સાહેબનો આધાર-દોરી૦

રાગ-ધનાશ્રી

તાલ-લાવણી

(આ રાગ બપોરે ત્રણ વાગે ગવાય છે.)

જોખનધન પાવના દિન ચાર;
 મીથ્યા ગર્વ કરે ગમાર-જોખન૦
 પશુકે ચામસે પતીઆ ખતત હે, મઢતે નોખત નગાર;
 નરદેહ કષ્ટુ કામ ન આવે, જમ આગે લાચાર-જોખન
 હાડકા પિંજર મઢા ચામસે, ભીતર ભરા હે ભંગાર;
 ઉપર રંગ સો રંગ ખનાયા, કારીગર કીરતાર-જોખન.
 દસ શીશ વીસ ભુજા જીતોકે, પૌત્ર પુત્ર પરિવાર;
 મરદ ગીરદમાં મીલ ગયો રે, લંકેકો સીરદાર-જોખન.
 કહેત કબીરા સુતો ભાઈ સાધુ;
 છોડ દીયો અભિમાન—જોખન૦

રાગ-કસુરી

તાલ-લાવણી

દેખો નૈનુમાં આપણો રામ રમે રે હો-જીવો જીવો જી જી
 રામ તો રમે રે, આપણો ધણી તો રમેરે-દેખો.
 સાકર મેલી હંસલા, ઓરી તે ચીરોડી રે;
 સાચાં મોતીડાં તને ક્યાંથી મળે રે-દેખો.
 મોટા રે મેરામણનો હંસલા, મરમ ન જાણ્યો રે;
 ભવસાગરમાં મુરખો, ભટકી મરે રે-દેખો.
 કુડકપટની હંસલા, કરી તે કમાયો રે;
 કાળ ઝપાટો તારા ડગલે ફરે રે-દેખો.
 ભ્રમણામાં ભૂલ્યો હંસલા, ભક્તિમાં નાવે રે;
 તનડાં બાંધો તો એના મોહના ટળે રે-દેખો.
 કહત કખીરા સુનો બાધ સાધુ રે;
 ખોળો કરો તો એની ખખડ પડે રે-
 દેખો નૈનુમાં આપણો રામ રમે રે-
 હો જીવો જીવો જી જી.

રાગ-માઠની ધુન

તાલ-લાવણી

બાજુ કેમ આવે હાથ, બાજુ નહિ આવે હાથ;
 લડાઈ લાગી રે કાયા શહેરમાં રે-જીવો જીવો જીજી.
 ભાઈ રે વેદે વાતુ વદાય છે રે-જીવો.
 મુરખ નરને જ્ઞાન કબુ ન થાય-લડાઈ.
 ભાઈ રે સાચી વસ્તુ છે તારા શહેરમાં રે જીવો.
 દુનીઆ અંધી કેમ થાય, દુનીઆ ઉંધી કેમ જાય;
 કરો દીપક ધર દુંદીએ રે-લડાઈ.
 ભાઈ રે તીરકસ તીર, ભાંથે ભર્યાં રે-જીવો.
 થોથા શાને ઉડાવ, ગોથાં શાને રે ખાવ;
 મરઘો ચરે છે તારા શહેરમાં રે-લડાઈ
 ભાઈ રે તીરકસ તરવેણીના તીરમાં રે-જીવો.
 ધમણું ધમશે લુવાર, ધમણું ધમશે લુવાર
 નુર ઝરે ધણીના સુરા પીવે રે-લડાઈ.
 ભાઈ રે સુન મંડળમાં મારો શામ ખીરાજો રે-જીવો.

એ છે નોધારાનો આધાર, અધમોનો આધાર;

એકલ અવીનાશીના તારાજ છે રે-લડાઇ.

ભાઇ રે વાધનાથ શરણે વેલો બોલીઆરે-જીવો.

ગુરુ દ્વિતો દાતાર, ગુરુ મુક્તિનો દાતાર;

લડાઇ લાગીરે કાયા શહેરમાંરે-જીવે જીવે જી જી.

રાગ-કાફી

(તાલ-લાવણી)

(અગમવાણી)

ગરવો દીસે રળિયામણો આળા રાગ

ગરવો દીસે રળિયામણોરેજી;

રૂડી દીસે વનરાઇ આશા વળુંધા અમે આવીઆરે જી.

છ છ મહિને પુત્ર જનમશે બાળારાગ

છ છ મહિને પુત્ર જનમશે રે જી;

એ તો કાળો ફેર કહેવાયરે (૨)

એવા કળજુગ આગળ આવશે હે જી. ૧

નરને દેખી નારી દોડશે, બાળારાજ
એક નર વાંસે નવ નવ નારરે (૨) એવા કળજીગ. ૨

બગલું દેખીને નારી દોડશે, બાળારાજ
બગલા ઉડી ઉડી જાયરે (૨) એવા કળજીગ. ૩

બગલો ગોખે જ્યારે એસશે, બાળારાજ
ત્યારે નારીઓ કરશે રાજ રે (૨) એવા કળજીગ. ૪

બાબરો ભૂત એક જાગશે, બાળારાજ
તે તો કરશે ઉતપાત (૨) એવા કળજીગ. ૫

ઘોર હમાતુના નર જાગશે બાળારાજ
એનાં ઘોતિયાં અંધર સુકાય-એવા પ્રતાપી નર
જાગશે રે જી. ૬

વેલાના ચરણે રામો બોલીઆ, બાળારાજ
શરણે આવેલને ઉગાર વસમી વેળાની કંઈ વિનતિરેજી. ૭

રાગ-જાગેડી

તાલ-દાવણી

મુને દેખત આવે હાંસીરે પાનીમે માન પીઆસી;
ભલા પાનીમે મીન પીઆસી.

ગાન વિનાનો નર શીરે ભટકતોજ;
કાઠ મથુરાં કાઠ કાશીરે-પાનીમં.

જોગી હોકર જટા બંધારેજ;
બન બન ભટકે બનઆસી-પાની.

નિજ નાભીમાં બસે કસ્તુરીજ;

બનમેં દુઢે બનગાસીરે-પાની.

પોથી પઢપઢ પાંડત મુઆજ;

તોય ન મીલા અવીનાશીરે-પાની.

મસીદ ચડકર મુઘાં પુકારેજ;

કરી નાહ જમકી ફાંસીરે-પાની.

કહત કબીરા સુનો ભાઈ સાધુ;

નિશ્ચદિન ભજો અવીનાશીરે

પાનીમેં મીન પીઆસી.

રાળ-નેગીઓ

તાલ-લાવણી

મળજો સાહેબને દરબાર, મળજો ધણીને દરબાર;
મળજો જતી સતી રે !

ખેતર બગાડ્યું ખણસળે ને, સભા બગાડી કુડ;
સત બગડીઆ લાલચે, ભાઈ સત બગડીઆ લાલચે;
બ્યુકે સર મીલ ગધ ધુલ-મીલજો

આંખો જાણી મેં સેવાઓ, આંખો પાક્યો કેં લાસ;
આંખે ફરી પહેલ વહેલી, ભાઈ અમને મીલજો
સાખ—મીલજો

અંધા આગે ક્યા આરસી ને, ક્યા બહેરે સે ખાત ?
કુડે નરકી ક્યા દોસ્તી ભાઈ, ક્યા લંગડે સાથ ?
—મીલજો

હીરા માણેકની કોટડી ને, રત્ન જડેલાં કમાડ;
નવ મહિને બેડી નાગરી ભાઈ, એનો ધડનારો
ઘટમાંય—મીલજો

કપ્પીરની માએ કપ્પીર જનમ્યો, કપ્પી ન પાયા સુખ;
ડાલે ડાલે કપ્પીર ભટક્યો, પાને પાને દુઃખ—
મીલજો જતી સતી રે કાઠ સાહેબને દરબાર

રાગ કમુરી

તાલ—લાલણી

સતગુર મળીઆ, જીવના સંશય ટળીઆ, વીરા !
બેહે ભરમણા લાગી હો જીવો રે—લાગી રે ૧
જ્ઞાન ને ધ્યાન હું તો કાંઈ નવ જાણું;
મારી લગની લાલનસે લાગી જીવો રે—લાગી રે ૨
નાભીકમળથી રે નાવ ચલત, વીરા !
જળહળ જોતું પરકાશી જીવો રે—પરકાશી રે ૩
સુરા ને સાધુ સનમુખ રે હવે, વીરા !
કાયર જશે નાસી જીવો રે—નાસી રે ૪

ધીજ બંધુકડી ને પ્રેમ પહીતો અમને;
 જ્ઞાન ગલોલી લાગી જીવો રે—લાગી રે ૫
 દાસ જીવણ સંતો ભીમ ફેરે ચરણે;
 અમને સંત મળ્યા સુહાગી જીવો રે—સુહાગી રે. ૬ —

રાગ-કાશી ભજન

તાલ—દાવણી

લાગ્યાં શખદનાં બાણ, તેના પ્રેમ વીંગ્યા અમ પ્રાણ
 ભજનમાં ખુબ ખેલના હો જીવો રે, જોતે લાગ્યાં
 શખદનાં બાણ જી

તેરા સાહેબ દૂર બંદા, જૈસી લખો ખજુર;
 ચડે તો રામરસ ચાખ લે, પડે તો ચક્રમાયુર—
 ભજનમાં

માખી બેઠી મધપે બંદા, પાંખડીઓ લપટાય;
 હિડનકા સંશય ભયા, સમજ સમજ પસ્તાય—
 ભજનમાં.

તેરા સાહેબ તુજમેં બંદા, જ્યુ પત્થર મેં આગ;
જો ચાહે દેદાદરકુ તો, ચક્રમક હો કર લાગ-ભજનમાં.
કયા બખ્તરકા પેરના બંદા, કયા ઢાલોડી ઓથ;
શુરા હોવે સન્મુખ રહેવે, એક ભજનકી ચોટ—
ભજનમાં.

હાડ જલે જ્યુ લકડી જલે, જલ જલ જલે શરીર;
રામાનંદકી ફાજ મેં, સન્મુખ લડે કપીર-ભજનમાં.

રાગ—કાફી

તાલ—લાવણી

પાવલીઆ ધોયા વીણા સુખદાષ્ટ, કૃપાળુ હો રઘુરાષ્ટ !
તમને નહિ ગંગા પાર ઉતારેં
સંસાર કહે છે સરવે, મનુષ્ય બનાવવાની,
તવ પદ પંકજ ઔસીદી ગણાષ્ટ—કૃપાળુ હો.
શલ્યાની જ્યાં થઈ સુંદરી ત્યાં,

કાળેનું કેહવું શું ?

નાવ મારું રહ્યું જળ ખાઈ—કૃપાળુ હો.

ધંધો એ સઘળો ધીરા મારો પડી ભાગે હો જ

નાવ મારૂં મુની પતની થઈ જાય—કૃપાળુ.

એ નાવથી પાળું મારો બધા પરિવારને હો જ

ખીજી જાણું નહીં કંઈ કમાઈ—કૃપાળુ.

જલદી જવું હોય તો, ઝટ આગ્યા દીજીએ હો જ

નથી જોતી મારે ઉમરાઈ—કૃપાળુ.

માહારાજ દશરથના એ, રામપદ શાણુ હો જ

સાચુ કહું છું સમ ખાઈ,

કૃપાળુ હો રઘુરાઈ તમને નહીં ગંગા પાર

ઉતારે હો જ.

રાગ સીંધુડો રામાયણનો

તાલ—લાવણી

(ગાવાનો વખત સવાર)

કાઠનો ભાર ન રાખે મોરા આ આ આ આ આરી,
આપે બ્યાજ સીખે ગર્થ, વાઆ આરી.

સુદામાજીના તાંદુલ લીધા,
તેના મહેલ કંચનના કરી દીધા—૧

દ્રોપદીજીનું આવ્યું જ્યારે ટાણું,
ચીર પુર્યાં નવસોને નવાણું—૨
પાટો બાંધ્યો પ્રભુની પીડા જાણી,
ચીર પુર્યાં એ છે રે એંધાણી—૩

કુબજા કેરું ચંદન લીધું,
એને રૂપ અનુપમ કરી દીધું—૪

ગોવાલીડે ઓછવ કીધો,
વાલે શીર પર ગોવર્ધન લીધો—૫

જેનું લીધું તેને તો દીધું,
 તેમાં પરમારથ શું કરી દીધું--૬
 ધન્ય ધન્ય નરસીંઆ તારી વાણી,
 એમ બોલ્યા સારંગપાણી—૭

રાગ ધનાશ્રી

તાલ—લાવણી

તલભર સુખીઆ નહી કોઈ દેખા
 જા દેખુ વાહ દુખીઆરે ભાઈ.
 સુખીઆ નહી કોઈ દેખા,
 જમીન બી દુખીઆ, આકાશ બી દુખીઆ,
 દુખીઆ પવન ને પાણી ભાઈ—સુખીઆ.
 ચંદા બી દુખીઆ સુરજ બી દુખીઆ,
 દુખીઆ નવલખ તારા ભાઈ—સુખીઆ.
 રાજા બી દુખીઆ, પરજા બી દુખીઆ,
 દુખીઆ સજ સંસારા ભાઈ—સુખીઆ.

જોગી બી દુખીઆ જોગી બી દુખીઆ,
 દુખીઆ સાધુ સન્યાસીરે લાઈ—સુખીઆ.
 મછંદર પ્રતાપે જતી ગોરખ બોલ્યા,
 લજન કરે સો નર સુખીઆરે લાઈ—સુખીઆ.

રાગ કસુરી

તાલ—લાવણી

લેને લેને લાવ જીવને જોતાં નહી જડે
 જોતાં નહી જડે રે સંતો શોધ્યું નહી મળે—લેને.
 કસ્તુરી ને કવડો લઈ તેલમાં તળે,
 બાવળીઆનું બીજ વાવે, આંખો નહી ફળે—લેને.
 મોતી સરખો દાણો લઈ ઘંટીમાં દળે,
 આવો રૂડો મનખો મેલી ભુતમાં લળે—લેને.
 સંત બોલાવે બોલે નહીં ને અભીમાનમા ફરે,
 મારી ધસકે આગળ કરશે, વેઠે ભાર ભરે.—લેને.

માયા તુને મીઠી લાગે, ગોળ પે ગળા.
નરભેરામના સાથમાં શોધ્યું નહી મળે—લેતે.

માઠની ધુન

તાલ—લાવણી

નિશ્ચે કરો રામનું નામ રે, નથી જોગી થઈ ને જીવું,
હાં રે નથી જોગી થઈ ને જીવું. (૨)
નથી લેખ ભગવો પેરવો, ભેગું કરી ને ખાતું.—નથી.
જો પુર્વે તો ભગવા કરજો, પુર્વે ઉજળ રાખે,
રખે દુલવો સામા જીવને, સુખ સામાનું તાકો રે.
—નથી.

એક ત્રાજવે સૌ સંસારી, બીજો જોગી લાવો,
કીઆ જોગીને રામજી મળીઆ, એવો એક બતાવો રે.
—નથી.

કોઈ નાહા રાડો ને રોશો, કોઈને મળી ન નારી,
કોઈ સ્વાદે, કોઈ ગરજે નાહા, કમ મળે ગીરધારી રે.
—નથી.

મેહતો, મીરાં ને પ્રહલાદ, સેનો નાપીક નાતી
 ધનો પીપો રાહીદાસ કુબો, ગોરો કુભારની જાતી રે.
 —નથી.

ખોડાણો ન્યાતી રજપુતની, ગંગાખાઈ ધરનારી,
 સેવક થઇને બન્ને રહ્યા તો, ઘેર આવ્યા ગીરધારી.
 —નથી.

જંગલ મંગલ કરીતે જાણે, મંગલ જંગલ જેતે,
 કડવુ, મીઠુ, મીઠુ કડવુ, સમજી વશ છે તેને રે. નથી.
 પરવ ઓથે જેમ ધૂત રહ્યું છે, તલ ઓથે જેમ તેલ.
 કહે નરભોરામજી સર્વે એવો જેનો ખેલ રે, નથી.
 નિશ્ચે કરો રામનુ નામરે—નથી.

રાગ જોગીઆ

ત.સ-લાવણી

ઐસે પાપી નર હોવે કલજુગમે,

પધડી ખાંધે પેચ સુમારે,

હુમક હુમક પગ દેવે

રામા હુમક હુમક પગ દેવે

ગલી ગલી ખીચ શીરે ભટકતો,

નાર પરાછ પાપી હુંઢતો શીરે રે

-કલજુગમે.

ભુખે પ્યાસે સાધુ આવે,

ચપટી ચુન ના દેવે-રામા

જખ રાજેકો ડંડ પડેગો,

રોક રૂપૈયા ગીન ગીન દેવે રે

-કલજુગમે,

માત ભેનકો કહ્યો ન માને,

ખાપકુ ગાલી દેવે-રામા

સાલે સસરેકુ નિત જુમાવે,
ભાઓસે પાપી ખેર લડેગે રે
—કલજુગમેં.

જાળ લોહિકો થંભ લગાઓ,
ઉનસે બાથ ભરેગો
રામા ઉનસે બાથ ભરેગો.
કહેત કખીરા સુનો ભાઇ સાધુ,
પાપ પુનહોનો સંગમે ચલેગો રે
કલજુગમેં ઐસે પાપી નર હોવેગો.

રાગ કાલીંગડો

તાલ-લાવણી

(રાતે બાર વાગે ગાવામાં લેવો.)

પ્રભુ તને પ્રસન્ન તે કેમ થાએ,
તારા દીક્ષનું કપટ નવ જાયે—પ્રભુ
પ્રભુ કીરતન પ્રભુ નામ સ્મરજીમાં,

અતીશે આળસ તારે
 ડાઝાકુટ લવ પરનિંદામાં
 આખો દિવસ નવ હારે-પ્રભુ
 પ્રભુનું પુજન કરતી વેળા,
 ઠાયા તારી કંપે;
 મંજીપો સોગટાં રમવામાં,
 સારી રાત ન જંપે-પ્રભુ.
 પ્રભુનું ચંદન ધસતાં,
 શરીર તારું બગડે
 કુંડી કુટકુ લઇ મરી મસાલો,
 ભાવે ભાંગ જ રગડે-પ્રભુ
 એકાદશી ઓચ્છવનું જાગરણ,
 અતિ અધરૂં તને લાગે
 નાટક ભવૈઆ જોવા સાર,
 સારી રાત જ જાગે-પ્રભુ.
 હરિના જનને લુપ્તું સુકું,
 વેક જ વળગી જાણે:

સગા છોડી સાસરીઆને,
 પીરસે મીષ્ટ પરાણે-પ્રભુ.
 જગ દેખતાં જપવા બેસે,
 નાહ્યા વીન બેસે ખાવા
 ગળાં કાપે ત્યાં થાય ગળગળો,
 વાહ વૈષ્ણવજન ખાવા-પ્રભુ
 આ કરવું આ ન કરવું,
 એમ અન્યતે કહે છે;
 તે પ્રમાણે તું નથી કરતો,
 અનુચિત કર્મ કરે છે-પ્રભુ
 અંદરના છળ અન્ય ન જાણે,
 જાણે અંતરજામી,
 પ્રભુ છે સાચાનો સંગાથી,
 દાસ દયાનો સ્વામી.
 પ્રભુ તને પ્રસન્ન તે કેમ થાયે...

રાગ સોરઠ ધ્રુવ

તાલ-દાવણી

ગોવિંદ જાણ્યા વિના વરસ સાતે ગાળીઆં રે
 સાતે ગાળીઆં રે, મુરખા ગાળીઆં રે
 તેં તો ગાળીઆં રે, તેં તો ગાળીઆ રે-ગોવીંદ.
 ગળે પાસ બાંધી જમ ગ્રેહશં કાપો કાપો મુખથી કેશે
 રંગ ભરેલા રેકશે મંદીર માળીઆ રે

તારાં માળીઆ રે-ગોવીંદ

શુરો પુરો સુરાપાને, કૃષ્ણકથા નવ ગોઠે કાને
 ભજની જન ભકતોને ખજ તેં ખાળીઆ રે
 -ગોવીંદ.

હૈએ ન ધર્યાં હરીને, ભુંડાઇ વેરી ઝાઝ ભરીને
 દયા વીન દાન દધને ખાળીઆ રે

તેં તો ખાળીઆ રે-ગોવીંદ

અડખંગાઇમાં ઉમ્મર આખી,

નર ચિંતામણુ ખોઈ તેં નાખી;-

હૈઆમાં રાખી તીખી પાળીઆ રે-ગોવીંદ.

હરમરાયની આગળ ધરશે,
 ત્યાં ગાતર તારા થરથરશે
 બાંધી જમડા કરશે તારા અડાળીઆ રે-ગોવીંદ
 મરણુ ધાત જાગી માવાની
 વાર નથી હુવે જાવાની
 સાથે ન આવે વાલ એકની વાળીઆ રે-ગોવીંદ
 વસ્ત્ર ધરેણા ખુંચી લેશે,
 મશાણે જઘને બાળી દેશે
 કહે રૂપીરાજ દાટયા રેશે રાણીઆ રે
 તારા રાણીઆ રે, તારા રાણીઆ રે-ગોવીંદ.

રાગ કાહરવો।

તાલ-દાવણી

પામર પ્રભુરસ થું પીવે રે
 પીવે મારા હરીના જન (ર)-પામર.

હરીગુણ ગાવાના હોંસીલા,

જગમાં હરીના જન રે (૨)

અર શું ખાધ જાણે ખીર ને,

જેનું ઉકરડે છે મન (૨)-પામર.

કાગ મોતીડાને શું કરે રે,

મોતી ભરખે મરાળ (૨)

પાનખીડાં શાં પાડાને,

પાડો શોધે પરાળ (૨)-પામર.

અંધા આગળ શી આરસી રે,

જાણે છાણા સમાન (૨)

બેહરા આગળ શાં બોલવાં,

ક્યાંથી સુધરે કાન (૨)-પામર.

ભમરે ગીગાને ભોળવા,

બધો દેખાડ્યો બાગ (૨)

નેઠ વાડીના ઝાડવા,

ભાળ્યો વિષ્ટાનો ભાગ (૨)-પામર.

શ્વાન ના સમજે સંપમાં

કરતા અગણિત ઉપદેશ (૨)

નજરે નાતિલાને નીલાળીને,

દીલમાં દાખવે દેશ (૨)-પામર.

અનનાં ભોજન શાં ઉટને,

રીઝે ઝાંખરા જોષ (૨)

ઉંટડી વળગી અડાણુમાં,

પીવે પદ છાડી લોહી (૨)-પામર.

પાવપાયા ધચ્છે પુરપાતન,

ન મળે કાંઈ મલાજ (૨)

કાળી કામળીને રંગ ના ચડે,

એમ કહે રૂપીરાજ રે

પામર પ્રભુ રસ શું પીવે...હોળ

રાગ ભૈરવ

તાલ-ત્રીતાલ

(લાવણીમાં ચાલે છે)

સુદામા દેખત, શ્યામ હસે, (૨)
 હમ તુમ મિત્ર હે બાલાપનકે
 અબ તુમ જા કે દુર બસે—સુદામા.
 ફાટી ઘોતી ટુટી પધડીઆ,
 ચલતે પાવ ધસ રે—સુદામા.
 ભાલીજીને કયા ભેટ પઠાઇ,
 મેરે રૂદીએમેં, આનંદ બસે—સુદામા.
 સુરદાસ, પ્રભુકી બલિહારી,
 આનંદ દધીરેલ રસે.
 સુદામા દેખત શ્યામ હસે.

રાગ કાફી ધ્રુવ

તાલ—લાવણી

તજદીનો પ્રાણ, કીઆ કુમળા અતિ રે.—તજ.
 પ્રાણ ગએ કીઆ, કુમલાની છોડ ચલો નર મોહી.
 મુ જનુ મેરી સંગ ચલેગી, ઉસ કારણ મલમલ
 ઘોષ—તજ.

ઉંચા નીચા મંદીર છોડા, ગાય ભેંસ, ઓર ઘોડી,
 રોતી નાર પદમણી છોડી, છોડી પુત્ર દો જોડી—તજ.
 ચાર જનેકી આડ લગાવે, બની કાષ્ટકી ઘોડી,
 જા ઉતારે નદી કીનારે, પુકદીની ફાગુણ હોરી—તજ.
 ધરકી તીરીઆ રોવન લાગી,
 ખીખર ગઢ મોરી જોડી,
 તુલસીદાસ ભજો ભગવાના,
 જીને જોડી ઉને તોડી—તજદીના.

રાગ સૌરઠ ધ્રુવ

તાલ-લાવણી

અપરંપાર, પ્રભુ અવગુણ મારા
 માફ કરોને મુરારી રે
 દયા ધરમમાં કાંઈ ન સમજ્યો,
 અધરમનો અધીકારી રે
 પાપી પુરો હું જીજ્ઞાસી
 બહુ નીરખુ પરનારી રે
 સાધુ દુભવ્યા, સંન્યાસી દુભવ્યા
 ભગ્નો દુભવ્યા ભારી રે.
 માત પીતા બન્નેને દુભવ્યા
 ગરીબનકુ દીનો ગારી રે
 ભજન થાય ત્યાં નિંદ્રા આવે
 પરનિંદા લાગે પીઆરી રે
 મીઠ્યા સુખમાં લાજુ માજુ,
 બહુ રાખું હુશીઆરી રે

સંસાર સરવે મહાજલ ભરીઓ,
 યો દસ ભરીઓ ભારી રે
 તુલસીદાસ ગરીબકી ખીનતી,
 અખ તો લીઓને ઉગારી રે
 અપરમપાર, હરી અવગુણ મારા.

રાગ કસુરી

તાલ-લાવણી

જીવડાની જતન કરો જી રે મનડાની જતન કરો
 તારારે જીવડાને જોખમ લાગશે;
 હે તન લોભી-હે હે જી
 જાઉં તારે દુવારકાની વાટ, જીરે જાઉં દુવારકાની વાટ
 દુવારકે જાતા રે કાળા લુટશે. હે મન લોભી
 ભાતુ લેજો રે સંગાત, જીરે ભાતુ લેજો રે સંગાથ
 સ્વર્ગેથી હાટ વાણીઓ. હે મન લોભી.

ભોમીઆ લેજો રે સંગાત, જીરે ભોમીઆ (૨)
 ભોમીઆ હશે તો ભોમ ખતાવશે. હે મન લોભી.
 ત્રાટા નહિ ઝીલે ભાર, જીરે ત્રાટા (૨)
 જાતુ હશે તો ભાર ઝીતશે રે, હે મન લોભી.
 સંઘર્યું નહિ આવે કામ, જીરે સંઘર્યું (૨)
 આવો પીવો ને વિગતે વાવરો. હે મન લોભી.
 બોલ્યા ધ્રુવ ને પ્રેહલાદ, જીરે બોલ્યા (૨)
 હરીજનમાં એક હીરલો, હે મન લોભી જ હો જ.

રાગ ઠસુરી

તાલ—પંન્ગખી

(લાવણીમાં ચાલે છે)

લગી લગી ધ્રુમ, શમદ પર ચલના; ભજન કરી
 લેના રે
 લાયલ ચંદને પુકારે, હો હો જ.
 જમીન આસમાન, ખનાયા એક શેરા, ખ૦ ૨

તે પર હરીએ દેરા દીનાજી—લગી.

દેવલ જાઉં, પથર ફેરી પુજા.—પથર. ૨

તીરથે જાઉં જલ પાનીજી,—લગી.

જલ ખીચ કમળ, કમળ ખીચ કળીઆ, કમળ ૨

તે પર ભમરા લુભાતા હેજી. લગી. ૨

કહેત કબીરા, સુતો રે ભાઇ સાધુ, સુતો રે ૨

એક દીન જંગલ દેરા હો હો જી.

લગી લગી ધુમ.

રાગ કલ્યાણ

તાલ—ધ્રુવ

(દીપચંદી, શબ્દ આગળ લખેલા છે)

કર મન ભજનનો વેપાર, ધણી તારા નામનો આધાર
એડલો ઉતારે ભવ પાર—કર મન.

પ્રથમ સમરૂ ગણપતી, સરસ્વતીને લાગુ પાય જી,
દેવના ગુરૂ દેવને સમરૂ જ્ઞાની જ્ઞાન બતાય—કર.

હાડ જલે તેમ લાકડા તારા કેસ જલે જેમ ધાસ જી
સોના સરખી કાયા જે લાઇ

સગો ન આવે પાસ—કર મન.

શેરી લગણુ તારી સુંદરી ને ઝાંપા લગણુ મા આપ જી
તીરથ સુધી બંધવો, ખેરીને બાળે હાડ.—કર મન.

માતા તારી જનમ રોશે બેતી રોશે ખટ માસ જી
ધરની તરીઆ તેર દી રોશે,

ચાલી જશે ધર બાર—કર મન.

જ્યાં સરોવર નીર ભરીઆં

પ્રથમ ન બાંધી પાળ જી.

નીર સધળાં વહી ગયાં,

પાછળથી પસ્તાય—કર મન

સંસારસાગર મહાજળ ભરીઓ,

દુખરૂપી નીરવાણુ જી.

નરસંધ્યાના સ્વામીને સમરો,

ઉતારે ભવ પાર—કર મન.

રાગ કાફી ધ્રુવ

તાલ-દીપચંદી

છોડી તો દીજો અભીમાના ર

મારે નથી આ જગતમાં રેવાના રે.
 લાડની ચાળના આવો લેખા રે લેશે...હા હા હા.
 વરણો આવ્યા તારા વીવાના રે, મારે નથી.
 હાથી ને ઘોડા તારા માલ ખજાના...હા હા હા.
 સરવે પડી અહીં રેવાના રે, મારે નથી.
 માત ને તાત તારા કુટમ્બ કબીલો...હા હા હા.
 સરવે દુખડાં જ દેવાના રે, મારે નથી.
 સંસાર સાગર મહાજળ ભરીઓ...હા હા હા.
 ઓ પાણી મારે નથી પીવાના રે, મારે નથી.
 બાપ્ત મીરાં કહે પ્રભુ ગીરધરના ગુણ...હા હા હા.
 રામના નામ મારે તો લેવાના રે.

]મારે નથી આ જગતમાં રેવાના રે.

—છોડી તો.

રાગ જાજેડી

તાલ-દીપચંદી

હિંચી રે ચડી નીચી ઉતરે ર,

જેહં મારા ગુરૂજની વાડુ રે

સાંકડીશેરીમાં સંત મળ્યા રે પગ ઘોઘ પાવન થાઉં રે

કાંઈ કાંઈ મીડેરા ખોલીએ રે સારી જગમાં સોઢાવે રે

જેના રે રદીઆમા રામ વસે નૈશે નીકા ન હોય રે. ૧

દાદા રે મ દેજે દેશમા રે રેકથુ ખાળ કુંવારા રે

દેજેરે સંપુરણ સાધનો રે પુરી પાવન થાઉ રે કાંઈ.

ખાળુ રે બ્રહ્મા તારં દીપણું રે કુડા જોયા તે જોસ રે

વણસંખામા માલશું રે માથે ભાગ્યા છે યુવ રે કાંઈ.

કેડરે કાટાનો સંગ કરી રે કાટો કેડ ન ખાએ રે

નરતા માણસનો સંગ કરી પત પોતાની જાએ રે કાંઈ.

નદીરે કીનારે રૂખડો રે ઉભો ટાવકને તોલે રે

આવશે જમનાજળ પુરથી રે

જાશે ડાળાં ને મુખ રે કાંઈ.

જળ જળ કમળ ન નીપજે રે
 વન વન અગર ન હોય રે
 બોલ્યારે રૂપાદે પાખડી રે
 ભાખ્યા અસત ન હોય રે
 કાંઠ કાંઠ મીઠેરા બોલીએ રે સારી જગમાં
 સોહાવેરે જેનારે રદીઆમાં રામ વસે નૈશે નીદ્રા ન
 હોયરે કાંઠ કાંઠ મીઠેરા.

રાગ કાફી

તાલ-દીપચંદી

મારો હંસલો ગંગાજીમાં નાહે રે ગુરૂજી.
 ભુલ્યા નર ભીતોમાં ભટકાએ રે હોજી.
 પોતાના મંદીરીઆની ખખર નથી પડતી
 એ તો પારકે મંદીર પુજવા જાએ રે ગુરૂજી. ભુ.
 પારકે મંદીરીએથી પાછો વળીઓ
 એ તો લખ રે ચોરાસીમાં જાએ રે ગુરૂજી. ભુ.

જમડા આવે જ્યારે જીવડો લેવાને
 એના જીવડાને મુક્તી ના હોએ રે ગુરજી. ભુ.
 શુરાને સાધુ સનમુખ રેવે
 ઓડ્યા કાયર ભાગી જાએ રે ગુરજી. ભુ.
 મુરખ નરને ધણું સમજાવે
 એ તો ગાશીલ ગોથાં ખાએ રે ગુરજી. ભુ.
 દાસ જીવણ સંતો ભીમ ફેરે ચરણે
 એ તો નીત નીત અમીરસ પાએ રે ગુરજી. ભુ.

રાગ ગોડી

તાલ-દીપચંદી

(આ રાગ સાંજરે છ વાગે ગાવામાં લાવવો.)

તું તો સમજ સમજ મન મેરા,
 હંસારાજ એ પીંજરા નહીં તેરા.
 મંદી મંદી ચુન મેહલ ખનાયા
 મુરખ કહે ધર મેરા

હંસારાજ.

ના ઘર તેરા ના ઘર મેરા

ચીડીઆ રેન બસેરા.

હંસારાબ.

એક દિન હંસા સખી છોડ બના

મુવે પીછલ કયું રોના ?

હંસારાબ.

કહત કખીરા સુનો ભાઈ સાધુ

આખર જંગલ ખીચ દેરા.

હંસારાબ એ પીંજરા નહી તેરા.

રાગ કલ્યાણ હુમરી

તાલ-દીપચંદી

તમે પેરો, તમે પેરો, સોહાગન ચુડીઆ.

ભલાજી તમે પેરો સોહાગન ચુડીઆ.

તમે.

મલીએ ને મલીએ, મણીઆર પુકારે

એને ખાંધે ભરીરે ગઠડીઆ.

તમે.

લીલી લીલી ચુડીઆ,

પીળા પીળા ચુડીઆ,

તમે હરીઆ લેશો કે કેસરીઆ-મલા	તમે.
હરીઆ લેશો કે કેસીરીઆ.	તમે.
સદગુણ ચુડીઆ વોરો મારી એનો,	
રહે નામ જુગ માંહે ધરીઆ.	તમે.
મીરાં કહે પ્રભુ ગીરધરના ગુણ,	
તારાં વહ્યાં વહ્યાં જાય રે ચોધડીઆ.	તમે.

રાગ ગોડી ધ્રુવ

તાલ-દીપચ દી

વરતાણી આનંદ લીલા લેરૂ-મારી ખાઠિ રે
એની મને બીતર સતગુરૂ મળીઆ રે.

સાખી

કોટી રવિ હીગીઆ, રૂદીઆ બીતર સવળી બોમ ભાળી,
સુન મંડળમાં મારો શ્યામ જીરાજે,

ત્રીકુટીમાં લાગી મુને તાળી.

મારી ખાઠિ રે. એની.

નિરંજન નીરાકાર પ્રેમ પુતળી,
 જેણે નૈણે નિરખી હોય,
 અંગના ઉશીકા પ્રેમના બેસણા,
 ગુરૂજને નીરખી હું હરખાણી.
 મારી બાધઉ રે, બેતી.

ચોરાસી ચૌદાં આવન બજાર,
 કાયામહેલ જેણે કીધા.
 તે મહેલમાં મારો શ્યામ બીરાજે,
 તે પર આસન તમે દેજો
 મારી બાધઉ રે, બેતી.

સતનો સિતાર ગુણ આસન પર ગાવો.
 લખમી સાગ કર મલ ચરણે કહે,
 પ્રેમનો પ્યાનો ગુરૂએ પાથો મારી બાધઉ રે.
 બેતી મને બીતર સતગુરૂ મળીઆ રે.

રાગ કીશોરી

તાલ-દીપચંદી

તું તો કરી લે ભજન થેલા મન મન,
મરણ તારે માથે રે

તું તો દાટી બેઠો ધરણીમાં ધન ધન,
પાવર તારે હાથે રે

તું તો.

હિંચા શિખર ગઢડાની લેર લેર,
રદ્યને હુલાવે રે

જેના પીયુષ ગયા પરદેશ દેશ,
અમુલખ વસ્તુ લાવે રે

તું તો.

જેને લાગેલ શબ્દોના આણુ આણુ,
કાયર ક્યાંથી જાણે રે

જેના વીંધાએલા તન મન ને પ્રાણુ પ્રાણુ,
ઘાયલ ધા વખાણે રે

તું તો.

તું તો કરી લે તન મનડાની તોપ તોપ,
દયાનો દારૂ લગાવે રે

એવો જતીએ મેલ્યો જપ જોગ,
 લોભે મન લાગ્યો રે—ગુર.
 ગુર મારા, નરપતી નીતીના હરામ,
 પ્રજાએ એની પાપી રે
 એવી કન્યા વેચીને કણ ખાય,
 અધીરતા બધે વ્યાપી રે—ગુર.
 ગુર મારા હરીગુણની મરજદ,
 સેવક નહિ પાળે રે
 એવા મનડા થાપેલ મહામન,
 પાખંડને પસા રે—ગુર.
 ગુર મારા પાપે કીધો રે પેહાર,
 પૃથ્વીને વધી પીડા રે
 ધર્મ ગયા ધરણી માંય,
 આવેલા દુખના દાડા રે—ગુર.
 ગુર મારા સૌએ મેલ્યો સંતોષ,
 ઉવાટે એલાણા રે
 સોવને કર્મે આવી પડે કાળ,
 ખાવા ન મળે દાણા રે—ગુર.

કહે રવી ગુરૂ ભાણ,
 કળજીગની એ કાણી રે
 દાસ મોરાર ઉગારો મહારાજ,
 ખાનુ ઘદ જાણી રે-ગુરૂ.

રાગ મોરઠ ધુન

તાલ-દીપચંદી

(પાસેના બન્ને રાગની ઢબ એક)

મારા સ્નેહી સતગુરૂ શ્યામ સનમુખ આવી રેળે રે.
 એવો કળજીગ વહે રે કૂર તેમાં તાણી લેળે રે. મારા.
 પ્રભુજી ખાના ઘદનીરે લાજ રાખો તો રેહશે રે
 છો ભગતવતસલ ભગવાન વદીને વેદ કે છે રે. મારા.
 પ્રભુજી પ્રગટ કરે પુકાર સમરથ સાંભળજો રે
 મારી ભગ્તીમાં પાડે ભંગાણુ દષ્ટીથી તેને દમજો રે.
 મારા.

પ્રભુ દુરીજન દીએ ઘણું દુખ તેને તમે ખાળો રે
વાહલા નોધારાના આધાર બુડતાની બાંધ ઝાલો રે.
મારા.

કાલા ઘેલા અમે કીરતાર તોપણ છે તમારા રે.
તમે આદી અંત્યે મધે એક હરી છો અમારા રે. મારા.
દાસ મોરાર કહે માહારાજ પુરવની પ્રીતે રે
રેહજો રૂદીઆ વીશે મારા નાથ અખંડ ચહીયે રે
મારા સ્નેહી સતગુરુ શામ સતમુખ આવી રેજો રે.

રાગ સોરઠ ધ્રુવ

તાલ-દીપચંદી

પલપલ મારા પીયુજીતે નીરખું
ખંડીત નહી દીન રાતું રે
ભેદ ભરમણા મેલી દો સતીઆ
અવર નહી દુજો ધાતુ રે.

પલપલ.

એજી લાગ્યાં બાણુ તેના તો વિંધ્યાં કલેખ.

વેદ શું જાણે તેની વાતુ રે

પતીરેવંતાં જેને ધર નાર પદમણી

સોહી જાણે એના પીયુજની ખાતુ રે. પલપલ.

વેદ વીચાર વીના હીડે મલપતો

અણુ રે લેખાની ખાશે લાતુ રે

ભેદ ભરમણા મેલી દો સતીઆ

અવર નહી દુજો ધાતુ રે. પલપલ.

મરને દુટ્ટે જ્યારે જમીન આકાશે

મરને સુકાય સમુદ્ર સાચા રે

તોય ન છોડું મારા પ્રભુજની સેવા

નરભે નામના છે નાતા રે. પલપલ.

લાગી તાળી તેની ભ્રમણાઓ લાગી

તારેતારોની મળી ગઈ તાંતુ રે.

કહે રવીસાગ ગુરૂ ભાણુ પ્રતાપે

ભજન કર્યાંની ઘણી છે ખાતુ રે. પલપલ.

રાગ વેરાડી

તાલ—દીપચંદી

(રાત્રે બાર વાગ્યા પછી ગાવાનો)

(કાળીનાગને નાચવા કૃષ્ણજી જીમનાજીમાં પડ્યા
 ત્યારે જસોદાજીનો વીલાપ)

મારું માણેકકું રીસાયું રે શામળીઆ.

તારા મનમાં એ શું આવ્યું રે પાતળીઆ.

હુ અપરાધજી માતાને મુકી શા માટે ઝંપલાવ્યું રે
 શામળીઆ.

વાલા શા માટે જપલાવ્યું રે શામળીઆ. મારું.

કાળીંદ્રીનુ કાળું પાણી માંહે વસે કાળો કાળી

હવે આશા તે શી મળવાની કેમ આવે વનમાળી રે.
 શામળીઆ.

સંતાનરૂપી મારું ધન તે કર્મે લીધું લુંટી

મેં નવ જાણ્યુ જતન કરીને રત્ન પડ્યું મારું છુટી રે.
 શામળીઆ.

પુત્ર પામી હું છેલ્લે આશ્રમે ઉછેરીઓ પ્રીતી પાળી
નીપન્યો રસ ઢળી ગયો મારો

મને વીજોગ આગે બાળી રે. શામળીઆ.

નાકે મોતી પાયે ધુવ્વરી મોરમુગટ શીર ધારી,
તે રૂપ હું હવે ક્યાંથી દેખુ સુત આવે ગૌ ચારી રે
શામળીઆ.

કાને કુંડલ મુખપર મોરલી સાંજે ગોકુલ આવે
ભુખ્યો થઈ મુને પેટ દેખાડે માડી કહીને બોલાવે રે
શામળીઆ.

પાટ પીતાંબર કાછો કસીઓ

મુજ પાસે નેતરા માગે

હું ધરડી માને થાકેલી જાણી

કાણ વલોવાને લાગે રે. શામળીઆ.

ભાંડા જળમાં વાસો વસીઓ પાણીમાં કેમ ગમશે
મોર પોપટ ને પુતળી તારા રમકડે કાણુ રમશે રે.

શામળીઆ.

તું ગયો ને હુ જીવું છું ઓછું સગપણ માટે
માયું સગપણ ક્યારે જણાએ સાંભળતાં હૈડાં ફાટે રે.

શામળીઆ.

આસ કઠણ ને પાસ કઠણ ને તેથી કઠણ છેલો છું
તેથી કઠણ માર કાળજડું હું જીગતે શું દેખાડું મોડું રે

શામળીઆ

તેમ ખાતર દડાતું કાઢ્યું ને મનમાં બીજી કંઈ આવ્યું
જીવવાનું બંધન આજ સાંભળ્યું તે માટે જંપલાવ્યું રે

શામળીઆ.

નંદ જશેદા ગોપ ગોવાળા જળમાં પડે વ્રજનારી
ચાર ઘડી પછી સરવે પડજો હજદર રાખે છે વારી રે.

શામળીઆ.

રાગ પીલુ કુમરી

તાલ-દીપચંદી

જન મુખસે સીતારામ ન નીકસો
 તીન મુખમેં તો ધુલ પડી રે જ
 ધીક તેરો જન્મ જીવન તેરો ધીક હે,
 ધીક મનુષ્યકી દેહ ધરી રે જ
 રીવન તાત મુવો નહિ તેરા,
 કયું જનમ્યો તું ગમાર ભરી રે જ
 રામ નામ ખીન રસના કૈસી,
 કરો દીનકા ટુકડે ટુકડી રે જ
 જન નૈનનસે પ્રભુ નવ નીરખો,
 ઓ નૈનનમેં લુન ભરી રે જ
 રતન પદારથ જન્મ તું પાથો,
 આવત નહી સો ફેર ફરી રે જ
 અપ તો તેરો દાવ બન્યો હે,
 કરના હોય સો લેને કરી રે જ

હાથ પસાર કીયો નહિ સુકરોત,
 દેવ દુવારે ગયો ના ડગલાં ભરી રે જ
 તુલસીદાસ કહે તું ભુલ આવેગો,
 ખાલી તેરી ખેપ પડી રે જ
 જન મુખસે સીતારામ ન નીકસો,
 તીન મુખમેં ધુલ પડી રે જ-જન.

રાગ સાગર
 તાલ-દીપચંદી

(આ રાગ અપોરે બાર વાગે ગાવામાં લેવો)
 ઉડો રે કુવો સંતો નીર વીના નીત્ય ભરે પનીદારી;
 અસત જુહું નહિ બોલવું, બ્રહ્મા જુવોને ખીયારી.
 ઉડો.
 હેઠે કુંભાર ઉપર ચાકડો તે મેં ફરતો જ દીડો,
 કીડી ફરા નેત્રમાં, હસ્તી જતો મેં દીડો.
 ઉડો.

નદી કેરાં નીર ઉછળ્યાં, જઈ પરવતે ચડીયાં;
હરણે પાસા ખાંધીઆ, મહી પારંધી પડીઆ.
ઉંડો.

હેઠે બ્રમર ઉપર કમલ છે, માળી જાગમાં દીઠો;
તેનો રે પ્રેમાળ વાસરો, ચૌદ ભુવનમાં દીઠો.
ઉંડો.

હેઠે ગાગર ઉપર પનિહારી, નીર ભરતાં દીઠી;
બોલ્યા રે ગોરખનાથ વિનાંતિ, વાણી છે ઘણી મીઠી.
ઉંડો રે કુવો સંતો નીર વીના

આ રાગના અર્થ

માયાનો કુવો ઊંડો, વગર પાણીનો એટલે ફના છે.
પત્નીઆ સુરતા લાગીજ રહી છે, હે બ્રહ્મને પામેલા
સંતો, ખરું ખોટું તમે જાણ્યું છે. તો સાચું કેહવું કે
માયા નાશવંત જુડી છે. એ માયાએ કેાણને છોડ્યા ?
કુંભાર કેતાં બ્રહ્માજી જેવા માયામાં ફસી ગયા

તેને ચાકે ચડાવ્યા. કામ હાથી જેની સુરતા કીડીની
આંખમાં આવ્યો.

સુરતાના તરંગો આખી સૃષ્ટિમાં પથરાઈ રહ્યા છે.
હંકારૂંપી હરણે પાસા નાખી આતમા પારધીની
અધોગતી કરી.

મન ભમરો વાસમાં લુપ્ત થઈ કમળરૂપી માયામાં
લપટાઈ ગયો.

એ મન માયાના પ્રેમમાં ફસાએલ ચૌદે ભુવનમાં છે.

સુરતા ગાગરને ઉંધી નાખી; આશા પાનહારી
પાણી ભર્યા જ કરે. એ આશા મરતી નથી.

આ જનનમાં ફક્ત માયામાં ફસાએલ જીવો
માટે જ અર્થ થાય છે.

રાગ કાહરવો.

તાલ-હીચ

કઠણ ચોટ છે કાળની રે મરણ મોંધિરો માર રે
 કંઈક રાજ ને કંઈક રાજ્યા છોડી ચાલ્યા ધરખાર રે
 હોતે હરીનો રસ પીજીએ મન આણી ઉમંગ રે
 ત્રીવીધ તાપને ટાળવા ભાવે ભળે ગોવીંદ રે
 હારે સંતો રામરામ ભળે રામરામજી. ૧

સંસાર ધુમાડાના બાચકા રે સાથે આવે ન કાય રે
 રંગ પતંગ ઉડી જશે જશે આકડાના થુળ રે. હોતે.
 કેના છોડે ને કેના વાછડે રે કેના મા ને બાપ રે
 અંતકાળે જીવું એકલા સાથે પુન ને પાપ રે. હોતે.

માણી વીણે પુલ હારડા કળી કરે વિચાર રે
 આજે વારો તમતણો કાલ મારે શિર ધાત રે. હોતે.
 જાયા તે તો સરવે જશે રે નથી કાષ્ટ રેનાર રે
 મરનારાને તમે શું રવો નથી રોનાર રેનાર રે. હોતે.
 સંસાર રમે સહુ રંગમાં રમે દિવસ ને રાત રે
 ધીરો રમે રે ઉમંગથી રમે હરીની સંગાત રે. હોતે.

રાગ ગોડ સારંગ

તાલ-હીન

હાં રે તું તો આપે છો આતમરામ જોને રે
ખખર વિનાનો હાલે ખોળતો

હા રે મુરખ ફર્યો માયાફરી જાળ જોને રે
હાલે ઝાઝવાનાં પાણી ડોળતો.

તું તો.

હા રે તારી કબુત્રીએ જડયા કમાડ જોને રે
ભોગળ બીડયા રે આડા ભ્રમના

‘તને સુજવા ન દે કછુ કામ જોને રે
કાયા બંધાણી તારા કર્મની.

તું તો.

તારા મોહરૂપી છે મંદીર જોને રે

આડી અવધા ફેરી રાત છે

તમે મત રે ભુલોને મારા ભાઈ જોનેરે

આ તો ભુલવણીની ભાત છે.

તું તો.

તારી ખેતીમાં આવી મોટી ખોટ જોને રે

વાવા ટાણે રે ખેતર વાવડું

તારો અવસર એળે બધો જાય જોને રે
 મેઘ ગળ્યો રે જેવું માવડું. તું તો.
 હારે તું તો શીખ્યો ચતુરાષ્ટ્ર જગભેદ જોને રે
 છટો ન લાગ્યો સંતસંગનો.
 કહે મુળદાસ માહારાજ જોને રે
 ઉડી જશે રંગપતંગનો. તું તો.

રાગ કાશી ધ્રુવ

તાલ-હીચ

જુકડી માયાની મોહની મીઠી
 સ્વાદમાં એવી નથી દીડી મેં દીડી. જુકડી.
 પરજોતામાં મીઠી લાગે છે, ભીતર માંહે અજીડી
 પલટી જતાં એને વાર ન લાગે
 જેવો છે રંગ મજીડી મજીડી. જુકડી
 યાત્રી ધ્યાત્રી ગુમાત્રીને રડાવે પોતાના પાસ રહી ચોટી
 હેતે હુલાવે હુલાવે હસાવે જેની લગન ચડાવેલ પીડી
 ભાષ પીડી. જુકડી.

ચારે બાબુએ વીંટાઇ વળી છે મધ્યમાં જગ લીધું વીંટી
 મોહ રૂપની વાડી ખીલેલી
 મોહ જેવી આમળી મીઠી લાખ મીઠી. જુઠડી.
 શ્રી હર ગુરૂ નાથજી મારા મુને માયા નવ શીટી.
 ચારે બાબુએ નાહાળી જોયુંમેં
 સંસારબાજી સૌ જુડી લાખ જુડી.
 જુઠડી માયાની મોહની મીઠી.

કવીત, સાખી, શેરો.

(એમાં તાલ હોતો નથી.)

બેદ થકે બહા થકે શેષ એર મહેશ થકે;
 ગિતાહુકી ગમ નાહી, સતગુરૂકા દેશ હે.
 નામ લીઆ સખ કીયા, શાસ્ત્રહુકા બેદ લીઆ;
 બિના નામ નર્કે ગયે, પછે ચારે બેદ હે.
 જગતકી ઉતપતી, માયા ખીના કથુ નાહી;
 સાધુ હોકે સાધા નાહ, જમપુરીકો ખાસ હે.

બોલે નીરમલ બાણી, બુઝે કોઈ અગમ જ્ઞાની;
નામકા પ્રકાશા તીનુ લોકમેં જાયા હે.

કવીત ૨

બાલ દીયો શીર સોહન મોહન,
આંખ દીયો જગ જોવન કે;
કાન દીયો પ્રભુનામ સુનનકો,
હાથ દીયો કષ્ટ દેવનકે.
પાવ દીયો પરદેશ ગવનકુ,
નાક દીયો મુખ શોભનકે;
સખ સોહાગ દીયો પરભુ પણુ,
પેટ દીયો પત ખોવનકે.

રાગ કાફી

તાલ-લાવણી

નિજ નામ છે ન્યાઈ એને સેવે સંત કોઈ સાધુ,
અતી એ જગો, એ જગો જી.

પદમ આસન પર ધ્યાન લગાવે

પવન પશ્ચમમાં જાવે, ગુરુજી મારા (૨)

તાળી રે લાગી તારમાં જોને સેવે સાધન કાવે-અતી એ.

મન પવન સ્થિર કરી લેવે સુરતા

સુનમંડળમાં જાવે, ગુરુજી મારા (૨)

ધ્રુવા તે દસ પર, હેરી બેઠા અનધણુ સંત એકીલ

-અતી એ.

પ્રેમ પ્યાલો જે કાઢ પીવે,

સુન શિખર પર જાવે, ગુરુજી મારા (૨)

નુર તેને સુરતે નીરખી લેવે, નુર નુરીજન નેણે-અતી એ.

ચેત ચકર તે ચડી અસમાના,

સુરતા સુનમાં લાવે, ગુરુજી મારા (૨)

ગુરુ પરતાપે ભણે અગરચંદ, અખંડ જ્યોતુ જાગે,

અતી એ જાગો, એ એ જાગોજી,

માઠ ધુન

તાલ-લાવણી

બાજુ કેમ હાથ બાજુ નહી આવે હાથ
 લડાઇયો લાગી રે કાયા શહેરમાં રે. જીવો જીવો જીજી.
 ભાઇ રે વેદે વાતુ સમજાય છે રે. જીવો
 મુરખ નરને જ્ઞાન નહી થાય મુરખ નરને.
 લડાઇયો લાગી રે કાયા શહેરમાં રે. જી.
 ભાઇ રે સાચી વસ્તુ છે તારા શહેરમાં રે. જી.
 દુનીઆ અધી કેમ થાય દુનીઆ ઊધી કેમ જાય, લ.
 કરી દીપક ધર ઢુંઢીએ હો જી
 ભાઈ રે તરકસ તીર ભાથે ભચ્યા રે. જી.
 થોથાં શાનેરે ઉડાવ ગોથા શાને રે ખાવ,
 મરધો ચરે છે તારા ખેતમાં રે લ.
 ભાઈરે તરકસ તરવેણીના તીરમાં રે જી.
 ધમણુ ધમશે લુવાર ધમણુ ધમશે લુવાર
 નુર ઝરે ધણીના સુરા પીવે રે લ.

બાપ રે સાતમે સુન મારો શામ વસે રે જ.
 એ છે નોધારનો આધાર અધમનો આધાર
 એકલ અવીનાશીના ત્યારાજ છે રે. લ.
 બાપ રે વાઘનાથ શરણે વેલો બોલીઆ રે. જ.
 ગુરુ દસુનો દાતાર ગુરુ મુક્તીનો દાતાર
 લડાઇયો લાગી રે કાયા શહેરમાં રે. જવો જવો જ જ.

સોરઠ ધુન

તાલ-લાવણી

ગવરીના પુત્ર ગણેશ મનાવો રે હો જ.
 ગણેશ મનાવો રૂડા કારજ સરે રે
 સાંભળજો સતજીગના સાધુ રે
 બુડે છે પાપ સંતો ધરમ તરે રે
 આગળ જાગિં તો ગુરુનાં વચન ફળે. ગુરુજ હોહોજ.
 પાપ ધરમ દોને ઝઘડો લાગ્યો હો જ
 કાંઠે કાડો તો એની ખખર પડે રે. સાંભળજો.

પાપની વેલડી પર લેજ હોસે હો જી.
 ધરમની વેલડી સફળ ફળે રે. સાંભળજો
 કાલર ખેતીમાં ખીજ મત વાવો હો જી
 સંભોત વાવો તો રૂડા કારજ ફળે રે. સાંભળજો.
 સામે જરૂખે મારો સાહેબ ખીરાજે રે હો જી.
 ખરા ખોટાની વાલો ખખર કરે રે. સાંભળજો.
 દો કર જોડી પંડીત દેવાત બોલ્યા રે હો જી
 ગુરના વચને ચેલો આપે તરે રે
 સાંભળજો સતજીગના સાધુ રે. બુડે છે.

રાગ સારંગ

તાલ-દાવણી

સતજીગના નરને તમે ઓળખો.
 હાં રે એના સીયા સીયા એંધાણુરે-હા રે હા.
 જે સર કાળ વાપે નહિ,
 તે નર ચતુરમુખાણુ રે હા;

નળ રાજા ને સતી દમયંતી,
 ચાલ્યા વન ફેરી માંહે રે હા;
 અન જળ વિનાના અડવડયા,
 પોતાના સત ધરમ કાજ રે હા રે હા—સતજીગના.
 કાશી નગરને ચૌવટે,
 પડે કેવો પુકાર રે—હારે હા;
 હરચંદ વેચે તારાલોચની,
 વેચ્યા કુંવર રોહીતદાસ રે હા—સતજીગના.
 ચેલમયાને ખાંડ્યો જ્યારે ખાંડણે,
 ખાંડે સગાવતી નાર રે હારે હા
 નેણે કાજળ સારીયા,
 આંસુ પડે ન લગાર રે હા—સતજીગના.
 ગોપીચંદ રાજા ભરથરી,
 જોણે તન્યા રાજપાટ રે હા;
 ઘેર ઘેર ભીક્ષા આદરી,
 નિજ ધરમને કાજ રે હા રે હા—સતજીગના.
 સીતાને હરી ગયો રાવણો,

રામચંદર ધર નાર રે હા રે હા;
 લક્ષ્મણુ જતી જેવા બાંધવા,
 પડી વીપત વન માંહે રે હા રે હા—સતજુગના.
 સત રે વદો ને ધરમ આદરો,
 મ કરો પર કેરી આશા રે હા;
 સરવણુ જતી એમ બોલીઆ,
 પ્રભુ ઉતારો ભવપાર રે હા રે હા—સતજુગના.

રાગ માઢ

તાલ—લાવણી

ગોવિંદ પ્રાણુ હમારો રે મુને જગ લાગે ખારો રે.
 મુને મારો રામજી ભાવે રે દુજો મારી નજરમાં ના'વે રે.
 સાખી

મીરાં હરીની લાડલી રેતી સંત હજુર
 સાધુજનને મન વશ્યા કપટથી રહે દુર. ગો.
 રાણો કાગળ મોકલે દેજો મીરાંને હાથ

સાધુ સંગત છોડી દીઓ તમે રાખો દુનીઆની લાજ.

ગોવીંદ.

મીરાં કાગળ મોકલે દેખે રાણાને હાથ
સાધુ સંગત છોડું નહીં નવ રહું તમારી સાથ.

ગોવીંદ.

ઝેરના પ્યાલા રાણે મોકલ્યા દેખે મીરાંને હાથ
અમૃત કરી મીરાં પી ગયાં જેનો શ્રીહરીએ ઝાલ્યો.
હાથ—ગોવીંદ.

સાઢવા સાઢ શણગારજે મારે જવું સો સો કાસ
રાણાજીના રાજમાં મારે જળ પીવાનો દોષ—ગોવીંદ.

તજ્યો જલ્યો મેવાડનો મીરાં ગઈ પુરવ માંય
રાજપાટ તજી નીસર્યાં જેનું મન નહીં માયા માંય.

ગોવીંદ.

સાસુ મારાં સુત્રક્ષણાં સસરો પ્રેમ સંતોષ
જેઠ જુગોજુગનો જીવતો મારો નાવત્રીઓ નીર્દોષ.

ગોવીંદ.

ચુન્દડી ઓઢું તો રંગ ચુવે રંગ દોરંગી હોય
ઓઢું કાળો કામળો દુન્ને કાલ ન લાગે કાય.

ગોવીંદ.

મીરાં કહે રાણાજી સુણો જુઠી માયા આશ
સ્વર્ગસુખને જો લહો તો આવજો મારી પાસ.

ગોવીંદ પ્રાણ અમારો રે.

રાગ ગૌડ સારંગી ફુન

તાલ—લાવણી

મારા નીરવાણી નંદકુમાર રે

કેતા કહી ન સંકાવું;

પરમેષ્ટી ન પામે પાર રે,

મુખે થું વરણાવું—મારા.

સાખી

ચુરા કહું જો શ્રીપતી,

કાળ યોવનથી કેમ ગયા નાસી;

કાચર કેમ કહું કમળાપતી,
માર્યો રાવણ કુળ રાસી રે-કેતા.

દાતાર કેમ કહું દયાનીધી,
તમે દાન બળીનું લીધું;

બીશુક કેમ કહું ભુદરા,
સુદામાજીને સરવસ દીધું રે-કેતા.

કામી કેમ કહું કમળાપતી,
ભુમના માગત આપે ધારી;
અમચારી કેમ કહું ભુદરા,
વંદાવનના તે કાણુ વિહારી રે-કેતા.

સ્વતંત્ર કેમ કહું શ્રીપતી,
પારથનો રથ કેમ ધાર્યો;
પરતંત્ર હોય તો ના કરો:
શ્રાપ બિવવનો ઉધાર્યો રે-કેતા.

શાંત કેમ કહું શામળા,
તમે હરણાકંસની કીધી ધાત;

કોધી કેમ કહું વીઠલા,
 તમે ભ્રગુની ખાધી લાત રે-કેતા.
 માની કેમ કહું હે પ્રભુ!
 દુરભોધન ધર ગયા ન દેવ;
 અપમાની કેમ કહું શ્રીહરી,
 સોમપતીની કીધી સેવ રે-કેતા.
 કરે સુદામા વિનતિ,
 ચરણકમળશું લાગ્યું ખ્યાન;
 ભવોભવ કીરપા કીજીએ,
 છું શરણ તમારે રાખો માન રે
 કેતાં કહી ના સકાવું-મારા નીરવાણી.

રાગ લોહણી

(તાલ-સાવળી)

[રાત્રે ત્રણ વાગે ગાવામાં લેવું]

હરી નામ ખીના નર એસા હે,
 દીપક ખીન મંદીર જેસા હે-હરી.

યશી ખીના રજની જૈસી હે,
 ખીના લુનકી રસોષ હે;
 ગુરૂ ખીના ચેલા જૈસા હે-હરી.
 પતી ખીના નારી જૈસી હે,
 પુત્ર ખીના માતારી હે,
 ગુણીકા પુત્ર જૈસા હે-હરી.
 કુઠર બી વૃક્ષ બના હે,
 શુભ સચરી માયા હે;
 નિર ખીના સરોવર જૈસા હે-હરી.
 મીરાં કહે હરીસે મીલના,
 જન્મ-મરણકી નહિ કલના;
 ધની ખીના ધર જૈસા હે,
 હરી નામ ખીના નર જૈસા હે.

રાગ માલકોશ

તાલ—લાલણી

(ગાવાનો વખત રાત્રે એક વાગે)

કર વિચાર ભાઈ શોચ તું મનને
 મનુષ્યનર મણી ખોવે તું તનને. કર
 પાંચ પચીસ રમતમાં ખોયા,
 ભરણુવાનીના દનને જોયા,
 પોચો સીતેરે પણ ભળ્યા ન હરને. કર
 પડી ગયા દાંત, મેં ખોખુ થયું,
 નેત્ર નાસીકાથી વારી વહું;
 ખ્યાર ધરી હજી ખોળે તું ધનને. કર
 ટુટી કાયા શિયળ થયું મન,
 કર લાકડી થરથર કંપે તન;
 હરી કયા ન સુણી, ખોયું જોખનને. કર
 આ રે દેશની કરી કમાણી,
 પર ભવે તે ક્યાં મળવાની,

નીશદીન લજ દુર્લભ સ્વામીનને
કર વિચાર બાઈ શોચ તું મનને

રાગ ભેરવી

તાલ-લાવણી

(આ રાગણી સવારે છ થી દસ સુધી ગવાય છે.)

એક ધર જના દોનો દીન

કાઠ સંત રહે લવલીન.

એક૦

ના કાઈ પંડીત ના કાઠ કાજ,

પાંચ તત્વ ગુન ત્રીન

કાય સુનત કાય કાન છેદાવત

દુઃખઝા આપે ત્રીન.

એક૦

કાઈ ગારે કાય કુક આવે દેખો જગતકી રીત;

કાય ભુત કાય પ્રેત બનો હે

કાય જીન કાઠ પીર.

એક૦

કાષ્ટ સંખ્યા કાષ્ટ નીમાજ પટે
 કાષ્ટ ધ્યાનમેં લવલીન
 રામ રહીમ દોનો એક કરી જાને
 સોહી સંત પ્રવીન.
 ચાર બેદસે નહી કાષ્ટ ન્યારો,
 બેદ ભક્તનકો દીન.
 નીરમલદાસ જગતસે ન્યારો,
 રામ રહીમમેં લીન,
 એક ધર જાના દોનો દીન.

એક૦

રાગ આશાવરી

તાલ-ભાવણી

(મળસકે પાંચ વાગેથી આઠ સુધી)

ભજનકર ભવસીંધુ તરવા

ખોવા જગતજંજાળ જુઠામાં ભટકે શું કરવા. જ.

ભક્તિનાવ ગ્રહી લે પ્રાણી, શાની બનીતે થા સુકાની
પાર ઉતરવા. ભજનકર.

મથા ન જાએ હરી નામ લીધું
ભક્તિને વશ છે દયાસીંધુ
સહાય તો કરવા. ભજનકર.

મીરાં કહે પ્રભુ ગીરધરના ગુણ ચર્ણોમાં ચીત્ત ધરવા
ભજનકર ભવસીંધુ તરવા.

રાગ બીહાગ

તાલ-લાવણી

(રાત્રે બે વાગે ગાવામાં લેવો.)

દુનીઆ મતલબકી ગરજ
અબ મોહે જન પડી ભલા મોહે જન પડી. દુનીઆ.
જબલગ તેલ દીવામે બતી ઇ ઇ
તબલગ પ્રીત ખરી, અબ મોહે.

જખલગ જૈલ બહે ગાડીમેં તખલગ ઉનક ધની
 વૃદ્ધ લયો જખ હાંકે ન દીતો દુઢમરો ગતીઓગલી.

અખ મોહે.

ભાઈખંધ ઓર કુટુંમકમીલા સખમાં આકે ધની
 ઉડ ગયા હંસા કાયાકુ મીનાઇ વરમે સુતકકરી.

અખ મોહે.

ધર બેડી અરધાંગી સ્ત્રીઆ સોહી નાહી મંગ ચલી.
 તીન દીન તેરા કે ભીતર દુસરા ખસમ કરી. અખ મોહે.
 ચાહે આવે ચાહે કોઇ ન આવે તીરમલ મસ્ત ભરી.
 અખ મોહે જન પડી.

રાગ કાશી

તાલ-લાવણી

(ધીરાની ચાલ)

સડેલ સંઠસા કુટ રે લજનમાં લંગ પડે
 લજન નવ મુખે ભાખે રે બુદ્ધો બીજની બુગડે.
 સડેલ.

સાખી

કુડ કપટ ઘટભીતર ભર્યા દંભ પામર અપાર;
 સો સો વાર સંત સમજાવે માને નહીં લગાર.
 દુધે ધોયલા ક્રોયલા તે ક્યાંથી ઉજળા કાડે. સડેલ.
 અમૃત પાછ સરપ ઉછેરો તજે નહી તે ઝેર;
 પાલનપોશણ નીશદીન કરતા કરે કો કદી કાળો કેર.
 જાતીસ્વભાવ ન છોડે પોતાનું પોત દેખાડે. સડેલ.
 હરી ભજન જોને ભુવન નહી તે નર પશુ સમાન
 સમરણ પુન્ય સમય નવ સમજે પાપી પાપાંડી જાણ
 ધીક તેની જનુની રે એવા સુત કેમ જીવાડે. સડેલ.
 ગુરૂ જ્ઞાનહીન વીશવાસઘાતી તે નર કૃતદ્વની કહેવાય
 દાસ ધીરો તેને વાસ ન વસીએ સમય અનુકુળ થાય
 અદીઠ મુખ તેનું રે કુવે ઉતારી વરત વાઢે. સડેલ.

રાગ ગોડી

તાલ—લાવણી

ધીક જીવન આયો હરીના નામ ખીના
 રામ ખીના ગુરૂકે ભજન ખીના
 ચંદ્ર ખીના નેન નેન ખીના દેહો જ્યુ મંદીર દીપ વીના
 જ્યુ બ્રહ્મા વેદ વોણુ ત્યુ આયો હરી નામ ખીના. રામ.
 મેઘ ખીન ધરતી પતી ખીન નારી
 જ્યુ બાલક માત ખીના
 જ્યુ વૃક્ષકૃળ વોણુ ત્યુ આયો હરી નામ ખીના. રામ.
 ધીક જનમ તેરો તીર્થ ન પરશ્યો
 ધીક ભોજન સ્નાન ખીના
 ધીક જીખહા જોણે હરી ના સમર્યા
 ધીક તેરી દોલત દાન ખીના. રામ.
 કામ ન વાર્યો તેં ક્રોધ ન વાર્યો
 છોડી તૃષ્ણા સંતજના કહે નાનક નીરંજન ઠેરે
 સંતો આયા હરી શરણા રામખીના હરી કે ભજન ખીના.

રાગ નટકેદારની ડુમરી

તાલ—દાદરો

હાથ જોડું તારા ચરણે પડી,
 આવોને ઘેર મોરે હરી.
 આવોને ઘેર. આ...ને ઘેર મોરે હરી.
 સામરી સુરત વારી વારી,
 નૈના રસીલા ખાલવાળી;
 અખીયાં તોરી જાદુ ભરી.—આવોને ઘેર.
 સાચી કહો નહાસ ન તમે,
 બોલો ના મુસે બોલો તમે.
 તારી માયા મારા મનમાં ભરી:
 આવોને ઘેર મોરે હરી—હાથ જોડું, તારા.

રાગ કાફી ગજલ

તાલ—દાદરો

હો મુને ભુલી ગયો છે મારો શામળો રે,
 ખોટી ખોટી કાનુડા તારી પ્રીત-મારા રાજ હો.
 મને કાગળ ન આવ્યો હરી હાથનો રે (૨)
 રોતાં રોતાં રજની સારી જય મારા રાજ-હો.
 મને નિદ્રા ન આવે બેની થું કર રે,
 મારે ખોળે રવે છે નાના બાળ મારા રાજ-હો.
 મેતા નરસંપ્રયાના સ્વામીને વીનવું રે,
 દરશન દેજો નંદજીના લાલ,
 હો મને ભુલીને ગયો છે મારો છેલ્લો રે.

બરહસ કુમરી

તાલ—દાદરો

આલી તારો જો કે મદન જોગોપાલ લાલ.

દેખ બદન ગોરે શામ.

આવત મોહે લેરી, આવત મોહે લેરી—આલી.

ધડી ધડી નવ પલત શામ,

આવત શામ મોરે સૈયાં,

કરતન હો રે રી, આવત મોહે લેરી—આલી.

સમજ:—રાગ રાગણીઓમાં જે પરજ શરૂ થયું તેનું નામ આસ્તાઇ. બીજી કડી એ રાગની ઢબ ફરી તેને આંતરો કહેવાય, અને એની નીચે બીજી કડી હોય, તો તે આંતરો પ્રમાણે ગાવી. તો તેનું નામ અભોગ. અને ત્રીજી કડી હોય તો તેનું નામ ભોગ. એમ સંગીતના વિષયમાં ચાર કડીના હિસાબે બ્રહ્માનંદ ભજનમાળા બનાવેલી છે. દરેક કીરતનમાં અરૂં જોતાં ચાર જ કડી હોય છે, તો

સમજદાર ગાનાર ફક્ત આસ્તાઈ અને આંતરમાં જ સોવાર પાડે, જેથી સાંભળનારને કંટાળો ઉપજે નહિ, કારણ કે સમજદાર તાન પલટા સમજે, પણ નહિ સમજનાર આગળ ભેંસ આગળ ભાગવત, અને મુરખ કહે કે સનેપાત ઉપડ્યો ! માટે સભા પ્રમાણે વર્તવું. ઉપરનું કીરતન આંતરો-આસ્તાઈ જ છે.

રાગ સીંઘ લેરવીની ડુમરી

(તાલ-પંજખી અને લાવણીમાં ચાલે છે.)

ગોકુળીયું નાનું ગામડીયું,

શા માટે આવો શામ.

શા માટે આવો શામ, શા માટે આવો શામ-ગોકુ.

પ્રથમ વિસારી રે, ઘેનુ હતી પ્યારી રે;

તમે ભુલી ગયા બાવા નંદજીનું ધામ-ગોકુ.

મથુરાની અંદર, મણીમય મંદીર;

આ માટીનાં બનેલાં તમને ક્યાંથી ગમે ગામ-ગોકુ.

કુખળ તે નારી રે, કંસ તણી દાસી;
 તેમાં શું લુબાણા તમે સુંદરશામ-ગોકુ.
 કહે કવિ પીગલ, મુરતી છે મંગલ;
 મારા રૂદીએ વસો તો મારે શું છે ખીજી કામ;
 ગોકુળીયું નાનું ગામડીયું શા માટે આવો શામ.

રાગ માઠ

તાલ-દાદરો

અવતારી છે ગીરધારી તમપર વારી
 હો મુખકારી સુંદર શ્યામ. અવતારી.
 મધુવનમાં ગૌવનમાં ગોપનમાં મુતીજનમાં
 અંગનમાં દીસો છે આપ
 દરસનમાં પરસનમાં મધુર મુખ લાવનમાં
 તનમનના ટાળો છે તાપ. અવતારી.
 પાવાથી ગાવાથી સાને સમજવાથી
 નાવાથી જીમનાનાં નીર

ઝટપટ બોલાવાથી વશ કીધા જવાથી
ખાવાથી ચોરીને ખીર. અવતારી.

જળમાંથી ચળમાંથી બળમાંથી પળમાંથી
હાથી રાખ્યો હુંશીઆર
છળમાંથી કળમાંથી કૌરવના દળમાંથી
પાંડવનો ઉદ્ધાર. અવતારી.

દુખ હરવા સુખ કરવા ભવ તરવા
મારી રંકની સુણુને રાવ
ચીત હરવા કૃત સરવા ભય હરવા
કવિ પીંગળનો છે ભાવ.

અવતારી છે ગીરધારી તમપર વારી હો સુખઝારી
સુંદીર શ્યામ.

રાગ—કાફી

તાલ—દાદરો

(૯મ કાચખો કાચખી પ્રમાણે)

માંદો પડ્યો ત્યારે મળવા આવ્યો ભેળા થયા અન્ને ભાઈ
 પ્રાણી રે ભેળા થયા અન્ને ભાઈ
 મેલ્યુ મુક્યુ હોય તે કતો જાજે પાસે ન રાખીશ પાછ
 માડી જાયા પછી મરજે, હોય તે હાજર કરજે
 એવું જણી ચેતજે પ્રાણી માથે છે મોત નીજાણી રે
 સમજ્યા વીના સરવે ખોટું જમડા વાહે દોટું રે. મા.
 નારી કહે મારે રાખવો હતો કાઢવા વેળા થઈ
 પ્રાણી રે કાઢવા વેળા થઈ
 સૌ જન મળી એને લઈને ચાલ્યા તુરત ખીજને ગઈ
 ખાધુ પીધુ નાખ્યુ ખોળે વાહેથી કાકડા મોળે રે.
 એવું જણી.

જેવો તેવો તેનો લાડવો વાળ્યો

ચીની નહીં મહીં ધાર.

પ્રા.

ચારે જણા એને લઇને ચાલ્યા વાહે પડયો પુકાર
ખાપણ માથે નાખ્યુ ખોટુ કાંધે લઇને કાઢે દોડુરે. એવું.
જેવા તેવા એના લાકડા લીધા

છાણામા નહી સાર પ્રાણી રે છાણામા નહી સાર
જેવી તેવી એની ચીતા ખડકી માહે મેલ્યો અંગાર
સૌ જન કહે બાજરી ખુરી ભોદલ કહે દોરી દુટ્ટી રે.
એવું જાણી ચેતજે પ્રાણી માથે છે મોત નીસાણી રે.
સમજ્યા.

રાગ દરબારી કાનરો

તાલ—પંજળી

(લાવણીમાં ચાલે છે. ગાવાનો વખત રાત્રે આઠ વાગે)

પોપટ પીંજર નહિ તારં, બિડી જાવું છે પરબારં.
પોપટ.

છે પરનો પણ પરીચયથી, માની બેઠો શું મારં;
તું ક્યાંનો એ પીંજર ક્યાનું(ર) સમજે તો સુણું સારં.
પોપટ.

મનુષ્ય દેહી મહા દુરગંધી, નર્ક સમાન નકારું;
તેને તું કંચનમય માને, (૨) આવડું કેમ અંધારું.
પોપટ.

ખીજું જોયા જેવું આપણું, નામ છે કેવળ ન્યારું;
સરવે પ્રકારે સાચવ તો તું, (૨) આખર છે પડનારું.
પોપટ,

સાર અસાર વિચાર કરો તો, ભુલવણી સાગર ખારું;
કેશવના પ્રભુ કારીગરને, (૨) વિસરું ના-સંભારું.
પોપટ પીંજર નહિ તારું

રાગ કાહારવો-માઢને મળતો

તાલ—લાવણી

હરી જન નથી થયો રે,
શીદ ગુમાનમાં ધુમે.
હરીજન દેખી હૈકું ન હરજો,
દ્રવે હરીના ગુણ ગાતો, ભાષ દ્રવે (૨)

કામ ધામની ચટકી નથી ફટકી,

ક્રોધે લોચન રાતો—હરીજન.

તુજ સંગે ક્રોધ હરીજન થાયે,

તો તું હરીજન સાચો, બાપુ તો તું (૨)

તારા સંગનો રંગ ન લાગે,

ત્યાં લગી રંગ છે કાચો—હરીજન.

ગાય ભજન ને ભગત કેવાયો,

પરનિંદાથી નથી ડરતો, ભાઈ પરનિંદાથી (૨)

પરદુખ દેખી હૃદય ન દાઝે,

ચાળે હું હું કરતો—હરીજન.

પર ઉપકારે પ્રીતિ નહિ ને,

સ્વારથ છુટયો નાહી, તારો સ્વારથ (૨)

કેણી તેવી રેણી નથી ને,

ક્યાં લખ્યું એમ કે ની?—હરીજન.

મન ફેરા ગુરૂ મનથી કરી લે,

સાચી વસ્તુ જડશે, બાપુ સાચી વસ્તુ જડશે;

કહે દુર્લભ દુઃખસુખ માનો,
સાચુ કેવું પડશે—હરીજન નથી થયો રે.

રાગ માહની ધુન

તાલ—લાવણી

(આ કીરતન ખંભાતી ભાષામાં છે)

કરહણીઆ મને દરહણ દેજે
ચ્યારતી રઈ છું તોચી ચ્યારતી રઈ છું તોચી.
અહ્યા તારે મોરે હગપણ હોચુ જાણે જહદા કાચી.
કરહણીઆ મને દરહણ દેજે.
અહ્યા પોચપોલીનો મેં છેચડો રોંખ્યો.
મઠ ચોળો મોઘ નાછ્યો. કરહણીઆ મઠ ચોળો.
આપણે બન્ને ભેળા જમીહું
પેલા છોર ઉડાડહે માછો. કરહણીઆ.
અહ્યા નવા જ ધુતો પુકજ પાડ્યો
મોચડા હેઠળ મુચ્યો. કરહણીઆ મેં.

તારે કાળે કરહણીઆ મેં હરવે હરવે કૂચ્યો. કર.
અહ્યા સામે સેઢે ખોરડી પોચી તેના મેંઠા મેંઠા ખોરા
કરહણીઆ મેંઠા.

આપણે બન્ને ખોરા વેણી ખમ્મું
પેલા છોડ ચારહે ઢોરા. કરહણીઆ.

અહ્યા મારે છેતરે કારગડી પોચી
તેની લોખી લોખી લુખો. કરહણી. લોખી.
છાનોમોનો હેડયો આવજો રખે ન મારતો ખુમો. કર.
હેત કરીને કરહણીઆ મને દાડી દાડી દરહણુ દેજો.
વેલો આવજો નંદ છેઆ જો જોઇએ તે મોગી લેજો
કરહણીઆ મને દરહણુ દેજો.

રાગ કાશી

તાલ-લાવણી

(આ કીરતનને રામાદેવની સાવળ કહે છે)

વાગે ભડાકા ભારી ભજનરા વાગે ભડાકા ભારી રે
ખારખીજના ધણીને સમરો નકત્રંકી નેજા ધારી. ભ.

ધ્રુ રાજને અમર સ્થાપ્યો પ્રેહલાદ ઉગાર્યો પડકારી રે. હે.
 સંધ્યા ટાણે દૈત્યને માર્યો હરીએ તોર વધારી. બજ.
 રૂપાદેનું સત રાખવા માળી બન્યા મુરારી. હે. હે. જ.
 માલેરૂપાના હેરત હેર્યા આરાધે મોજડી ઉતારી. બ.
 તારા રાણીએ ત્રણ નર તાર્યા
 જેસલ ધરડાની નારી રે હે હે હે જ.
 સુધનવાના નામ પ્રતાપે (૨)
 ભિક્ષુની કડાએ ઠારી. ભજનરા વાગે.
 પલપલપલ પીર રામદે સમરો, એ છે અલંક અવતારી રે
 હે હે હે જ.
 ગુરૂ પ્રતાપે બાઠી હરજી બોલ્યા ધણી ધાર્યો ગીરધારી;
 ભજનરા વાગે બડાકા ભારી રે. હે હે હે જ. વાગે.

રાગ સૌરઠની ધુન

(એટલે સ્હેજ એ રાગના સ્વર લાગે.)

તાલ-લાવણી

મારા જુગના જીવન રે બુલું ઝાટકે હો જી.
 બુલું ઝાટકે થાળે અસ્વાર રે મારી વીપત પડે.
 અજમલના રામા આવળે હે હે હે જી.
 પશ્ચમ ધરા મારા મોપીર, પ્રગટીઆ રે જી.
 પડછો દીધો રણજી મોજર રે-મારી.
 ભરદરીએ રે બેડી લાગી છુડવા હે જી,
 હિંગારો મા મને પારસનાથ મહારાજ રે-મારી.
 પોકાર પાડી થાક્યો ઝાલ્યો વાણીઓ રે જી,
 ત્યારે સમર્યા રામાદેવ પીર રે-મારી.
 મુણી અરજને રામે પીર જાગીઆ રે જી.
 મારે જાઈ વાણીડાની વાર રે-મારી.
 ઘોડલે પલાણુ રામે માંડીઆ રે જી,
 છુડતા તાર્યા વાણીડાના વહાણુ રે-મારી.

ઝેરના પ્યાલા રાણે મોકલ્યા રે જી,
 આખ્યા કાંઈ અમીના ઓડકાર રે-મારી.
 નરસીઆના નિંદા કીધી નગરે રે જી,
 હાર તો હરીએ આપ્યો હાથોહાથ રે-મારી.
 દુવારકામાં પગડા ભાગ્યા કાલવે રે જી,
 દેવળ ફેરવી દીવા છે દેદાર રે-મારી.
 લાખાગ્રહથી પાંડવો ઉગારીઆ રે હે જી,
 આપ્યા આપ્યા હસ્તીનાપુર રાજ રે.
 મારી ઓપટીએ અજમલના રામા આવળે હો જી.
 ગુફના પ્રતાપે હરજી ભાડી બોલીઆ હો જી.
 અમને દેળે સાધુચરણમાં વાસ રે.
 મારી ઓપટીએ અજમલના રામા આવળે હો જી.

રાગ પીલુ-હુમરી

તાલ-લાવણી

મસ્તાના રે દેખ વિચારી દીવાના. વિચારી દી.
 તું સમજ ગુરૂકીસાના
 નર દેહ અનુપમ પાયા રે બની કંચન જૈસી કાયા રે
 મુખ દેખી રે દર્પન કયા સુસ્કાના. તું સમજ.
 મનરંજન વેશ બનાયા રે અંગે અતર તેલ લગાયા રે
 દીલખતી રે નામે નહી લુમાના. તું સમજ
 જૈસે પુર ચળાડે પાતી રે એસી ખય ચલી જુવાની રે
 સુત નારી રે છાંખી છોડ કે જના. તું સમજ.
 દેવીદાસ ખુરાઈ ન કીજે રે સખ મીલકે હરીરસ પીજે રે.
 ધનમાળા રે છોડ જંગલ ખસાના
 તું સમજ ગુરૂ કીસાના. મસ્તાના રે.

સોરઠ ધુન

તાલ—સાવણી

રામ ભજ લે રાણા રે તારે ગુણ ગોવિંદના ગાણા. તુ.
 ખોટી માયાની ખખર ન પડી કળા વીનાના કુટાણા. હે.
 જુઠી માયાનો ઝંઘડો માંડ્યો ખજે કરીને બંધાણા. તુ.
 જુઠી માયા તારી કામ ની આવે ને ભોગ નહી આવે
 નાણા હે.

હરામની માયા તારી હાલી જશે વાહે રહેશે વગોણા. તુ.
 દયા ધરમમાં કાંધ ના સમજ્યો બીતર નહી ભેદાણા. હે.
 સુર વીના નર હણવા હીડે ફરે પાછા નર નીમાણા રે. તુ.
 સો વરસ રહ્યા સીધુમાં બીતર નહી ભીજણા રે. હે.
 જળનું તો કાંઈ જોર ન ચાલ્યું પત્તળ્યા નહી એ પાણા રે.
 તારા રાણી તુહીતુહી પુકારે રોહીદાસ રધાણા રે હે જ.
 દીક્ષા લખને હાલ્યા દાતા રે હરચંદ હાથ વેચાણા. તુ.
 જરાસંગ જેવા હાલ્યા ગયા ને ઇંદ્ર જેવા અટવાણા રે. હે.
 રાવણ જેવા રહ્યા નહી ભાષ કૌરવ હાથે કુટાણા. તુ.

હરામની માયા ભેળી કરીને હેઠળ ભરીઆ નાણા રે
હે હે હે હે જી.

મુવા પુઠે મન જર થઇ બેઠા તેપર રાફ રૂધાણા રે
તું રામ ભજીલેની રાણા
અવતારો અનેક ધરીને ભવોભવ અટવાણા રે. હે.
જરા મન જીત્યો ન જીવડલા
તારો લોભ ન ગયો લુવાણા રે
તું રામ ભજીલેની રાણા રે હે હે હે હે જી.

(શ્રી શક્તિદેવીની સ્તુતિ)

રાગ કાફી

તાલ-લાવણી

મુને છે ભરંસો એક તારો રે, તારો રે, તારો મા ! તારો.
ત્રિવીધના તાપે તનકું તપે છે મુઝાય મનકું
કરુણામૃતદષ્ટી કરી ઠારો રે ઠારો રે ઠારો મા મુ.
ભયંકર ભવસાગરથી રે બનો કુમતાંના બેટી
કર અહી હેતે મુને તારો રે તારો રે તારો મા તારો.

પ્રભુતને પાળનારા ભવો ભય ભાગનારા
 અંધ મને જગદંબે ઊગારો રે ઊગારો રે ઉગારો.
 મા ઊગારો.
 સમરૂં સ્વામી રંગેહલક્ષ્મી દાસ ને દયાળાં દેવી,
 ક્ષણ એક કરશે નહી ન્યારો રે ન્યારો રે ન્યારો
 મા ન્યારો. મુને છે ભરસો.

પગ્યુરણ છપા ખરી સમજણ માટે લખવા પડ્યા
 છે. જેને કીરતનમાં આવન અખર ચોરાસી ચૌટાં કવિઓ
 લખે છે તેનો અર્થ આવન અક્ષર ને ચોરાસી થોની.
 હવે ચોરાસી થોની સૃષ્ટીમાં કઈ ગણવી તે વીશે:-

છપો

જળચળ છે નવ લાખ પક્ષી દસ લાખ દેખાએ
 લાખ અગીઆરે કીટ વિશ લાખ પશુ પેખાએ
 સ્થાવર છે ત્રીસ લાખ ચાર લાખ માનવ દીસે
 કીટ પશુ પક્ષી વીશે એક ઈંદ્રીનું જ્ઞાન છે
 કહે કવી કાલીદાસ મનુષ્ય વિશે શુદ્ધીબુદ્ધી સાન છે.

(ભરથરી રાજનો પસતાવો ભરથ સતકમાં છે)
 અદોષ બેદ બોધકો અધ્યાનમે ન કીનો હે
 ન સેવા માત તાતકી મંજર ચીત દીનોમે
 દયા ન દીન જનપે કરી ન મેં ના કબી
 ન્યાયવંત દ્રવ્ય એકત્ર કીનો ન લબી
 વિશાળ લીલ કુંજનૈન ચંચલ ન હરદે પ્રીયા
 ન કીનો સુપનેમેંબી આલીંગન માદા ત્રીયા
 પ્રપંચ પૈસા ભોગ કો સંભોગ તો કીયોજ મેં
 વિકાસ માત આસકી જનાસ્ત કરીજ મેં.

(નરસિંહમેળાનો રાસ)

તાલ-હીચ

રાગ કાનરાની ધુન

રાધેગોવિંદ રામ રાધેગોવિંદા.

વંદ્રાવનચંદ બજો કીજીગોવિંદા.

રાધે.

ગોવરધનધારી રામ રાધેગોવિંદા.

કુંજવિહારી ભગ્ને કૃષ્ણગોવિંદા.

નાગફેણ નાચ્યા રામ

રાધે.

બળા ઘેર જાચ્યા ભગ્ને

કૃષ્ણ.

ગુણીકાને તારી રામ

રાધે.

માસીઆને મારી ભગ્ને

કૃષ્ણ.

પાંડવોને પાળ્યા રામ

રાધે.

કૌરવને બાળ્યા ભગ્ને

કૃષ્ણ.

કપટી કંસ માર્યો રામ

રાધે.

માત તાત છોડ્યા ભગ્ને

કૃષ્ણ.

રાવણકુળ રોળ્યો રામ

રાધે.

સમુદ્રને ડોળ્યો ભગ્ને

કૃષ્ણ.

દીનના દયાળ રામ

રાધે.

ભગ્તના પ્રતિપાળ ભગ્ને

કૃષ્ણ.

દુષ્ટો કેરા કાળ રામ

રાધે.

સાક્ષી ગોપાળ ભગ્ને

કૃષ્ણગોવિંદા.

રાગ બીહાગ, ડુમરી

તાલ-દાવણી

ભજન કરી લે રે હરિને ભજી લે રે
 હો ચામડાની પુતળી ભજન કરી લે.
 ચામડાની પુતળી ને ચાવે નાગર પાન
 અછે અછે કપડે પેહરે છોડ ચલે અભીમાન રે. ભ.
 ચામડાના હાથી ઘોડા ચામડાના ઊંટ
 ચામડાની નોખત વાગે વાગે ચારે ખુટ રે. ભ.
 ચામડાના પશુ પ્રાણી ચામડાનો નાગ,
 ચામડાની સારી દુનીઆ ચામડાનો વાધ રે. ભ.
 ચામડાના વાછરડા ને ચામડાની ગાય,
 ચામડાની દોવાવાળી, ચામ દોવા જાય રે. ભ.
 ચામડાનો બાદશા ને ચામનો વજીર,
 ચામ કેરું રાજમંડળ, ચામનો કપીર રે.
 ભજન કરી લે રે, હરિને ભજી લે રે.
 પ્રભુને ભજી લે રે.
 હો ચામડાની પુતળી, ભજન કરી લે.

રામ ખરવો

તાલ-દીપચંદી

કાયાની ગાડી રે, હંસા કારમી હે જી.

ગાડી અનધડ કહેવાય,

ગાડીનો કારીગર ન્યારો વસે. હે.

બાવન બારો પરમાય.

કાયાની ગાડી.

નવસો નવાણુ માંહી નાડીઓ રે.

તણુ શ્રેષ્ઠ ગણાય,

ધંગલા પીંગલા ને શુશુમણા,

તેના પુલ તો બંધાય. કા.

શાન્તી સડકો બંધાય છે રે,

તુરતા સુરતા બે તાર;

સંકલ્પ સલેપાટ પાથરીઆ,

બીય શુન ગઢતી મોઝાર. કા.

ખટ ચકરના ટેસન બન્યાં રે,

હસમો સાહેબનો મુકામ

ગાડી ચલાવેા અનુભવદેશમાં,
 તે પર મોક્ષનો ધામ. કા.
 કર્મ ઇંદ્રી પોટર બની રે,
 જ્ઞાન ઇંદ્રી સિપાય,
 ચેતના ચોક્કી કરે,
 સતના સાંધા મીલાય. કા.
 મનડા અવર ગાડી હાંકતો રે,
 ગાર્ડ બુદ્ધિ કરે રે તપાસ,
 પુન્ય પાપના પપુડા વાગતા,
 નેક નેજા ઉડે આકાશ. કા.
 અહલ શબ્દના ધંટ વાગતા રે,
 જ્ઞાનની ટીકીટો વેચાય.
 સતગુર સાહેબ ટીકીટ આપતા,
 ગાશીલ જોથાં ખાય. કા.
 જીવ શીવ વેપારી બે ઊતર્યા રે,
 કહું તેનો વિસ્તાર,
 ફેરા જીવરાજને જન્મ,
 મરણ વારમવાર. કા.

શીવરાજે સતસંગ ઓરીઓ,
 પરણ્યા નિરવંતી નાર,
 સતી સંગાતે સતલોક ચાલીઆ,
 અમરાપુર મોઝાર. કા.
 ચેતનપુર દેશ આવીઓ,
 એ દેવલોક ગણાય,
 મનુષ્યદેહનેા ઉભે બન્યો,
 તે ફસકલાસ કહેવાય. કા.
 પવન પાણીનુ અંજન બન્યુ,
 અત્તના કાયલા પુરાય,
 ઉભે ઉભે દિવા બળે,
 જળહળ જ્યોતેા જણાય. કા.
 અનુભવ જેને મલ્યેા
 રોકનવાળેા નહી કાય,
 કહે મોહનગીર ગાડી પરખજે,
 આવાગમન નવ હોય.
 કાયાની ગાડી રે હંસા કારમી.

રાગ કાફી

તાલ-પંજી

આવું સુંદર નર તન પા...મી,
 શરણ હરીનું તું લે.
 શરણ હરીનું રે મનવા, શરણ પ્રભુનું લે,
 સુંદર તનમાં, સુંદર મન છે,
 સુંદર નેત્ર સુંદર સાધન છે,
 તે પણ સુંદર તત્વ ગ્રહો તો આતમઘાતીક તે.
 અરે નર આતમઘાતીક તે. આવું.

(તાલ-દાદરો)

હરતા કરતા ખેલે ખેલાડી,
 દોરી ઉપર ચીત લગાડી
 માયાના પાશમાં, મોહી રહ્યા તમે
 જીવો મન માંહે વિચારી.
 તે પણ સુંદર તત્વ ગ્રહો તો
 આતમઘાતીક તે અરે નર આતમઘાતીક તે.

આવું સુંદર નર
તન પામી, શરણુ પ્રભુનું લે.

રાગ નટકેદાર

તાલ-પંજી

(આ કીરતન રાત્રે આઠ વાગે ગાવામાં લેવું.)

ભજ મન વલ્લભ વિઠલ નામ (૨)
તરૂણી તનય તન ધામ ધરા ધન,
આવત કોહુ ન કામ.
હારે હારે, આવત કોહુ ન કામ. ભજ મન.
કલી કે જીવ ઉધારન કારન,
પ્રગટે લક્ષ્મન રામ,
હારે હારે, પ્રગટે લક્ષ્મણ રામ,
ભજ મન વલ્લભ વિઠલ નામ.

રાગ નુર સારંગની કુમરી

તાલ—દાવણી

સ્વામીજી મારા, માંહે માનો તો કહું ઠીક રે. સ્વા.
 દુવારકાના નાથ વાહ્યા, બાળમિત્ર છે તમારા,
 જાઓ જમને જદુવીર રે, સ્વામીજી મારા.
 ભુખે મરે બાળ પ્યારા જગતમાં ન લાગે સારા,
 પધારો રૂઢીઆમાં ધરી ધીર રે. સ્વામીજી.
 જીવો જગતની રીત ને બલ્લશોભે ભીખને
 પાદુ મારી લીધો શીર શાપ રે. સ્વામીજી.
 દરીદ્રને દુર કરો, વચન મારાં રૂઢીએ ધરો.
 વેગેથી જાવોને મારા કંથ રે. સ્વામીજી.
 દરશન થાય રૂઢી પેરે, કટે પાપ જાએ ઝેરે
 ભગતો આંધીન, દુર્લભના સ્વામીન રે,
 સ્વામીજી મારા, માંહે માનો તો કહું ઠીક રે. સ્વા.

રાગ દેશ

તાલ-સાવણી

(ચંદ્રહાસની સ્તુતિ.)

વખત વિચારો શ્રી હરી તમે આવો મારી વારે
 તમે આવો મારી વારે, પ્રભુ તમારી મુજને સ્થાય
 ત્રીકમ તુરત જ ધાઓ, તમે સ્થાય કરી સૌ કામ.
 ભગ્તોનાં ભીડ ભાગી કેમ કરો છો વાર ખીરદ બેઠા

શું ત્યાગી રે, ત્યાગી.

નથી કાઠ માને બાપ, મારે તુજ વીણ પ્યારા
 રે, પ્યારા.

નથી કાઠ બંધુ બેન, સખા વીણ તુજ તારા રે વ.
 સતી દ્રોપદી ચીર પુર્યાં લગ્ન રાખી, લગ્ન રાખી.
 સ્થંભ ફાડી પ્રેહલાદ ઉગાર્યો, જગ સાક્ષી રે. વ.
 ક્રુવ અને અમરીશ્વ વધારયા જગનામી રે, જગનામી.
 ગજની કીધી સાર જુડ માર્યો સ્વામી રે સ્વામી. વ.

ઝોઠ દુખ તો પડ્યું પ્રભુ વહેલા આવો, વેલા આવો.
કેમ નહીં આવો નાથ શરણવત્સલ કહાવો, કહાવો.

(જંગલા હુમરી)

શીઘ્ર વાર કરો નવ નાથ ઘટે
કહો આપ વીના દુખ કાણુ હરે
રતનાકરની દુહિતા રોકતી,
જનુની તુજને મુજ છે વીનતી.
તન માતને હોય વધુ ગમતો,
જનુની નવ રોક તું કાળ જતો.
મુને મારશે નાથ મુને મારશે નાથ, લજ્જ કાની
જાશે રે, જાશે રે.
એ વિચારો વાસુદેવ, ઉમો હું તુજ આશે
વખત વિચારો શ્રી હરી.

રાગ છલ્લા છંનેટી

તાલ—દીપચ દી

(રાત્રે ૮ થી ૧૦ સુધી)

પંથીડા પ્રાણી રે, સમરી લે સરજનહાર ને રે.
સંતો બાઈ રે, નાબી કમળથી સુરતાને સાધો તો
મગનમંડળ મોઝાર રે. સમરી લે.

સંતો બાઈ રે સુન મંડળમાં, ભમર ગુફા છે,
ત્યાં રહેવાનું ધરખાર રે. સમરી લે.

સંતો બાઈ રે, ત્રીપુટી કમળમાં જ્યોતી ઝળકે છે
તે શુ મેળવ એક તાર રે. સમરી લે.

સંતો બાઈ રે શ્વાસે શ્વાસો સુમરન કરી લે
મટશે જમ કેરો માર રે. સમરી લે.

સંતો બાઈ રે, જનમ્યાં પેલાં, પય જમાવ્યું
માતા તન મોઝાર રે, સમરી લે.

સંતો બાઈ રે, કરતાની શી કારીગરી,
એનો સુલ્યા બાઈ ઉપકાર રે. સમરી લે.

સતો ભાષ રે, ગણપતનો ગુરૂંવ મળે,
તો ઉતારે ભવપાર રે.
સમરી લે સરજનહાર ને રે.

રાગ સારંગ કુમરી

તાલ—લાવણી

ભક્તિ કરા મારગ રે, કુલો કરી પાંખડી, હે હે ॥
અને સુધે તેને રે સ્વાદ હે. ભક્તિ.
કરણીના હીણા રે, સુરા થઇને ચાલશે. હે ॥
અને કાયર ખાશે માર હા ભગતી.
ધરણીના ધીંગાર રે સુરા નર જે હશે, હે,
અને મરજીવા ખેલે મેદાન રે હા. ભગતી.
સ્વારથને સંધર્યો રે, ઝોપીયંદ ભરથરી હો ॥
જેને દેહમાં ઉલટયો વેરાગ હા ભગતી.
ગુરૂને પ્રતાપે રે જોડીરામ બોલીઆ હે ॥

અમને દેજો સંતો ચરણમાં વાસ હા.
ભગ્તી કેરા મારગ રે કુલાં કેરી પાંખડી હે જી.

રાગ માઠ કવાલી

(કવાલી કોઈ રાગ નથી; એ તાલ છે. કવાલી
એક સાધાણુ ઠોકા છે. દીપચંદી અને
લાવણીનો થાય છે.)

જગ મુસાફીર દેખ જરા વો તો કુચકી નોખત
બાજી રહી.

વો તો કુચકી નોખત બાજી રહી, વાં કુચકી નોખત
બાજી રહી.

સોવત સોવત વીત ગઇ સખ રાત તુઝે પરભાત
ભઇ,

સખ સંઘ કે સાથી લાદ ગએ,
તેરે નૈનમેં નીંદ ખીરાજી રહી. જગ.
કોઈ આજ ગયા, કોઈ કાલ ગયા,

કોઈ જીવન કાજ તીઆર ખડા,
 નહી કાયમ કોઈ મુકામ છઠાં,
 ચીરનકાલી એહી રીવાજ રહી. જાગ.
 ઇસ દેશમાં ચોર ચંકાર ધને
 નીજ માલકી રાખ સંભાલ સદા,
 બહુ તો હુશીઆરો લુટાય ગયે,
 નહી કોયકી સાબત લાજ રહી. જાગ.
 અખ તો તજ આજસકો મનસે,
 કર સંગ સમાન તીઆર સખી,
 અહ્મદ ન દેર લગાય જરી,
 બીજલી શીર પર ગાજ રહી,
 જાગ મુસાફીર દેખ જરા,
 વો તો કુચકી નોખત બાજ રહી.

રાગ માહ

કવાલી

માન કહી મન મુરખ તું

અખ તો ભજ નામ નિરંજનકા.

જીન અનેકનમે શીરતે શીરતે

એહી મનુષ્ય દેહી તુઝેકો મીલી.

કર પરમારથ કામ કધુ

તજ લાલચ તુ ધન સંચયકા.

પેટહીમેં જખ પેટ ભરા

અખ પેટકે કાજ તુ કાંહાં ભટકે.

માન.

સખ વિશ્વકો નીત્ય ભરે પ્રભુ જો

સોહી પાલનહાર તેરે તનકા.

માન.

માતપિતા સુત દાર સહોદર

માલ મકાન સમાન સખી

કાય ખસ્તુ નહી થીર એ જગમેં

બીરથા મમતા મદજોખનકા.

માન.

કાળ કરાળ શીરે સીરપે
 જીમ બાજ ચીડીપર ધાવત હે
 બહાનંદ બીચાર નીહાર જરા
 ધર ધ્યાન સદા ભયભંજનકા
 માન કહી મન મુરખ તું અખ તો ભજ.

રાગ પીલુ

કવાલી

મુઝે હે કામ ધશ્વસે જગત રહે તો રૂઠન દે
 જુઠી રે જલ વિષયોકી અગર ટુટે તો ટુટન દે.
 મુના જગમે બીચમે તેરા જખીસે નામ ભવતારન
 કુટે અગન્યાનકા પડે કટે સખ કર્મકે બંધન. મુ.
 ક્ષમાકર દોષકો મેરે દયા દીત્ર બીચમે લાકર
 તેરે દરબારમે મુઝકો બનાલે ચણું કે ચાકર. મુ.
 પતીતપાવન નામ મુનકે ચરનમે આ પડા હું
 દીલાદે બીખ દર્શનકી પ્રભુ તેરા બીખારી હું. મુ.

દયાકર દેખ નજરોસે પ્રભુ મુજકો લુલાના ના
 દેખકર દોસકો મેરે નજર મુજસે હટાના ના. મુ.
 મુજે હે પ્યાસ દર્શનકી સફલ કર આસકકો મેરી
 ઓ ખલાનંદ કર કર્ણા મીટા દે જન્મકી ફેરી.
 મુજે હે કામ ધન્યસે જગત રહે તો રહન દે.

રાગ કમુરી

તાલ-લાવણી

(શું કહું કયની મારી એ ઢખ)

કૃપા કરીને ઉગારો નાથ, દયા કરો હવે દીનખંધુ
 વચન છેલ્લું છે દયાનીધી આ ભવથી લેજો તારી.
 માયાની જળ અટપટી દીસે, તેમાંથી લેજો

ઉગારી નાથ. દ.

અનેક જન્મનાં પાપ જે મારાં, પ્રલય કરીને બાળો,
 કૃપાદ્રષ્ટી અમપર કરીને મીષ્ટ નજરથી ભાળો

નાથ દ.

દોષ અંતરમા દારણુ ભર્યા છે, અગ્ની રૂપી છો દેવા
 નામ સ્મરણથી નાશ થાએ છે, કરે જન કાટી
 સેવા. નાથ દ.

સૃષ્ટિ સૌને આશ તમારી દયાનીધી છો દેવા
 અન્ય આશા નથી અમારે
 શરણે આવેલને ઉગારો નાથ.
 દયા કરો હવે દીનજાંધુ.

રાગ કલ્યાણ ટુમરી
 તાલ-ભાવણી

શ્રી વલ્લભ વિકૃલ શ્રીજી સ્વામી. શામળીઆ વાલા
 સધળું જાણો છો અંતઃજામી નંદલાલા રે
 ભય તો લાગે મુજને ભારી શામળીઆ વાલા
 અંતકાળે શી વલે મારી નંદલાલા રે
 સેવા સમરણ નવ ભાવે કાંધુ શામળીઆં
 રંક સાધુ ને દુખ દીધુ નંદલાલા રે

હીણો શાહસ સૌ કર્મે શામળીઆ૦
 પાખંડી પુરો પાપ કર્મે નંદલાલા રે
 બાંહે ગ્રહાની લાજ ધરજો શામળીઆ૦
 પીડા ન પામુ એવું કરજો નંદલાલા રે
 સનમુખ લોચનમાં આવી રેજો શામળીઆ૦
 દોશ ન જોશો દરશન દેજો નંદલાલા રે
 શ્રી મુખ બોલ્યા તે સાચું કરજો શામળીઆ૦
 સૌ સેવકના દુખ મર્વે દરજો નંદલાલા રે.

રાગ કાફી ગરબી

કાયા જીવતો સંવાદ

(આમાં તાલ બે છે, પ્રથમ હીય.)

કાયા કહે જીવતે

વસુ સ્વામી આનંદે ગચુ સ્વજંદે મુકી ન જાશો નાથજી
 સાચો સંબંધ ધરાવુ તમ સાથે હેત ધરીતે નાથ
 નહી દયા ધરી તમે કરી અનાથ મુતે છોડો નહી
 મમ સાથજી.

સાખી

પગમાં કાંકરા ખુંચતા આકુળવ્યાકુળ થાવ

નીકટ સ્નેહ ધરાવતા પ-મ-ગ-રે-સા

કેમ કરો છો ધાવ.

વસુ સ્વામી.

જીવ કાયાને કહે છે

પંખી અમે પરલોકના રે ઊડી જવું આકાશ રે

પક્ષમાં પહેંચું પરલોકમાં પંખીના શાં પ્રયાણ રે. પંખી.

પડ્યા અમે મોહ પીંજરે રે ઇચ્છા ન ઉડાય રે

પાંખો બંધાઇ જતાં પછી કેમ કરીને ઉડાય રે. પંખી.

હાંસે તરૂંપર હીંચતા રે કરતા મળી આનંદ રે

પકડી ગયો રે કાળ પારધી દેશે કર્મના દંડ રે. પંખી.

સાખી

નીકટ સ્નેહ જે તૂટતાં વાર ન થાયે લગાર

અધીકાર લક્ષ્મી છોડતા કાલ ન થાયે વાર.

(તાલ-લાવણી)

સુણો સુગંજનો શીદ વળગો મોહપાસે

રટો નામ પ્રભુ છુટો યમદુત ત્રાસે.

સુણો.

અગણીત માયા છોડી ગયા છે
 છત્રધારી નવ અમર રહ્યા છે
 કાયા જીવ બે જીજવા થયા છે
 અતીશે ત્રાસ જમનો થાશે.

સુણો.

સાખી

અનીમીત નર નરકે ગયા ગર્વીશ બની બે પાસ
 માટે ચેતી ચાલ બે પ-મ-ગ-રે-સા
 કહે છે દુર્લભદાસ. વસુ સ્વામી આનંદે.

હાકોગજીને થાળ ધરાવવાનાં કીરતન

રાગ પીઠુ બરવો

તાલ-લાવણી

તમે જમેને જીગદાધાર કહું કરજોડી, કહું કરજોડી
 મારા અંતરના ઓધાર શરણમેં તોરી.

જમો ઘેખર પુરી દુધપાક જલેખી રૂડી, જલેખી રૂડી
માંહે સાકર મીસરી ડાલ પેડા ને પુરી. તમે.

જમો મોતી મગદળ ચુર ઠોર ને ખાજ ઠોર ને ખાજ,
માંહે માખણ મીસરી દુધ ગોરસ છે તાજ.

જમો દાલભાત ને શાક ગંગાજળ ઝારી, ગંગા
તમે જમો રાધાજીના કંથ ગોકુળ ગીરધારી. તમે.
કહે આત્મારામ, માહારાજ અરજ ઉર ધરજો, અરજ
સૌ સેવકને માહારાજ સ્થાય તો કરજો. તમે જમોને.

થાળ ૨ : રાગ સૌરઠ

તાલ—પંજળી

આજ મેરી મીજમાની સ્વીકારી

મેરા ઘર આવના મહાનજ, આવના માહારાજ
રતન જડીત આજોઢ દળાવું આપ હાથે ગ્રાસ ભરાવું
ઉભી ચમર દોળાવુ લાગો મને સોહામણ માહારાજ ૧

બહુ મેવા પકવાન મીઠાઈ શાક છત્રીશે જુમતી
બનાઈ.

ગંગા જળ ઝારી ભરલાઈ રૂચી રૂચી પાવના
માહારાજ ૨

એલચી લરીંગ પાન સુપારી કાથા ચુના કેસર ઝારી
અપતે હાથે ખીડી સુધારી મુખસે પાવના માહારાજ ૩
મોર મુગટ પીતામ્બર સોહે સુરનર મુનીજન કે
મન મોહે

મીરા કહે પ્રભુ કે ગુણ દીલ ખીચ લાવના
માહારાજ

આજ મેરી મીજબાની સ્વીકારી
મેરે ધર આવના માહારાજ

રાગ કાલીંગડો

તાલ—દાદરો

(શંકરની સ્તુતિ)

હિમાપતી નમુ નમુ શરણાગતી નમુ નમુ

જટા ધારી સંગ લીચે
 પા...રવતી નમુ હુ નમુ
 કરો મહાદેવ દયા
 હરો દુખ પીડ બીદા
 તેરો નીત નામ રટત
 જતી સતી નમુ હુ નમુ
 હિમાપતી નમુ હુ નમુ

ભોજાની સ્તુતિ
 રાગ કટ્યાણ
 તાલ-લાવણી

નમું પદે ગીરજાપતીને
 ચંદ્રલક્ષ્મી સદા પદ તારે એકજ સ્વરણ અમારે.
 પ્રેમધારી આપે દયાનીધી સનમતીને. નમુ
 ભસ્મધારી શીશગંગ શોભે હિમીઆજ સંગ
 મયે સંગીત રંગ બાજે તાલ અદંગ ડોલે કંઠ ભુજંગ

રૂમકે ઝુમકે છુમતાંડવ કરતા મચી અખંડાનદે
પ્રેમધારી આપે દયાનાંધી સનમતીને નમુ પદે
ગીરજપતીને

શ્લોક

સાચંકાળે શિવં દ્રષ્ટ્વા નીસુપાપમ્ જપોહતી
આ જન્મ કૃતમધ્યાને સાચા દેશમજનમની
મેરૂકાંચમદ્વવા નામ ભગવાન કોટીરતુ અરપી
પંચકોટી તુંગા નામ તત્ત્વળમ્ શીવ દર્શનમ્

કવિત ૧

મેર મેરૂપર ચુંગે ચુંગે હંસા જલસરવર
સેર જગલમે ચુંગે ચુંગે પંછી તરૂવર
જીવજન સખહી ચુંગે વાકી ગાઠ કાઢા ગર્થ હે
ચીંતા મતકર નીશ્ચીત રહે પુર તરનાર સમરથ હે

કવિત ૨

આયુષ્ય તો અદ્ય રહી જીવ કરે સોચ પોચ
કરણી તો બહુત કીઆ કહો કાહા કીજીએ ?

પુરાણો કે પાર નહીં બેઠલુંકા અંત નહીં
 જાતી તો અનક બીધ કાહા ચીત દીજીએ ?
 કાવ્યકી અનંત કળા છદમે પ્રખંધ ધણા
 રાગરસીલા રસ કાહાતક પીજીએ ?
 સો જાતનકી એકજ જાત
 તુલસીદાસ જતાહી જાત
 સખલુંકે છોડકે એક રામ રામ કીજીએ.

રાગ બરહંસ
 તાલ-હીચ

નામ સમાન કોઇ નાવે રે હરી તારા નામ સમાન
 કોઇ ના આવે
 કોઇ જાવે ગંગા વારી કોઇ જાવે જમના
 અશ્વમેધ કરાવે રે હરી તારા.
 પૃથ્વી પ્રદક્ષણા સર્વે કરીને
 કોટી કન્યાઓ પરણાવે રે હરી તારા.

ધરનેા દુરબળ વીખ્ર સુદામા
 તાંદુલ ખાંધી ઘેર આવે રે હરી તારા.
 ખટરસ ભોજન ભાવ તજીને
 ભાજી વીદુર ઘેર પાવે રે હરી તારા.
 દુષ્ટ દુરીઓધન રાજા જ બળીઓ
 સુંદરી સભામાં બોલાવે રે હરી તારા.
 અબળા કેરી અરજ સુણીને
 અણુવાયા પાએ ચાલી આવે રે હરી તારા.
 શંકરદાસના સ્વામી શામળીઆ
 ભગતોને મન ધણા ભાવે રે
 હરી તારા નામ સમાન કોઇ નાવે.

રાગ કાફી

તાલ-લાવણી

દીલ લગા હમારા ફકીરીસે દીલ લગા
 ફકીરી અમીરી ગરીબી સે દીલ.

ભલી ખુરી સખડી સુની લીજે
 મત ચલના મગફરી સે દીલ.
 કુંડી ઝોર સોટા ડાલ બગલ ખીચ
 મારો મુલક હે જાગીરી સે દીલ.
 જો સુખ હે સીઆ રામ ભજન મેં
 ઝો સુખ નહી હે અમીરી સે દીલ.
 કહેત કપીરા સુનો ભાઇ સાધુ
 સાહેબ મીલેગે સખુરી સે.
 દીલ લગા હમારા ફકીરી સે

રાગ પાહડી-કુમરી

તાલ-હીચ

જુલે હીડોલા માધુનમેં, શામ જુલે હીડોલા.
 ચમકે ખીજલી ચોતરૂં વટા છાપ હે
 બજાકે બાંસલી ઉસમે હમે બોલાઇ હે
 ચલો જુલન સખી હાપે સખી આઇ હે. જુલે.

આજ ગોકુલમે કનૈયાકા જન્મ હોતા હે
 બજે બાંસલી વા રામ ભગ્ન હોતા હે
 તેરી સામરી સુરત મેહેરે મનમે બસે. ઝુલે.
 ખડા દેરસે રાહ દેખતે કન્હાઇ હે
 બજાકે બાંસલી તનમન હમે ભુલાઇ હે
 તેરી બંસીકી ધુન લગી મેરે તનમે
 ઝુલે હીડોલા માધુજનમે.

રાગ માહ-ધુન

તાલ—દાવણી

ભુલ્યા શીદ ભમો છો રે આ છે હરી ભજ્યાનું
 ટાણુ
 હરી ભજ્યાનું ટાણુ આપુ, પ્રભુ ભજ્યાનું ટાણુ ભુ.
 હરતાં ને ફરતાં હરીને સમરેા
 શું બેસે તારૂં નાણું વાહાવા રે શું બેસે તારે નાણું,
 સમીસાંજના સુઈ ગયા, હમણા વાશે વાણું શી.

હાલે હાથે મોહજ ભરીઓ માયા મોટુ માણુ.
 જમ ઝપાટે આવી ચડશે પડી રેશે કરીઆણુ શી.
 માથે આવ્યુ નહી મટે તારા ધુન્નટમા ઘેરાણુ,
 બળ કરી બોલાશે નહી જ્યારે બેઠુ જમનું દાણુ શી.
 દીધા વીના ક્યાંથી પામે સૌ સંતોએ જાણુ,
 કહે ભવાનીદાસ ગોવીંદ ના સમર્યા,
 તેનુ મોટુ કાળુ. શીદ ભમો છો રે આ છે-

રાગ માઠ-ધુન

તાલ—લાવણી

તારી કાયા નગરમાં રે ચોર ચોરી કરે નર છાની
 ચાર ચોર તો પ્રગટ થયા એના ધન ધુતારા લેશે
 આ રે કાયાના કહ્યા ન માને દીનતા ખાતર દેશે.
 ચોર. ચોર. ચોર.
 ચોરી કરે નર છાની. તારી.

પાંચ ચોર તો પ્રગટ થયા એને પકડી ના શકે કોઈ
 ગુરજ મારા પકડી ના શકે કોઈ
 તત્વ હતો તે તારવી ન જાયો
 હાથે હીરલો ખોઈ. ચોર. ૩ ચોરી કરે.
 આશ્વાતૃષ્ણા નહી જુઝાવી મનકા મેલ નવ ધોયા
 ગુરૂ પ્રતાપે ભણે ભવાનીદાસ સખ જન્મારા ખોયા.
 ચોર ચોર ચોર ચોરી કરે નર છાની.

રાગ કાનરાની હુમરી

તાલ-કવાણી

(મેરે મૌલા ખોલાલે મદીના મુઝે-એ ઢંગ)
 મારી અરજ શામળીઆ સાંભળજો તમે
 વાલા સેવકની સેવા સ્વીકારજો તમે. મારી.
 (આંતરે સારંગમા-તાલ દીપચંદી)
 તું દીનોનોનાથ ને હુ દીન છુ જીવાતમા
 પરમાતમાથી છુટો પડ્યો પામુ ફરી પરમાતમા

(લાવણી)

મારી લગનીનો લાગો ચુકાવજો તમે. મારી.

તારી સહુ કીધુ તમે જ્યવિજ્યને એક શાપમાં
શતરૂ બજો તો ત્રણ ભવે, ભગતોને ભવ સાતમાં
એવા દીધા વરદાન તે સંભારજો તમે. મારી.

હીરણ્યાક્ષ ને કશ્યપુ પેલે ભવે તેં મારીઆ
બીજો ભવે કુંભ રાવણ ત્રણ ભવે તારીઆ
એવા ભગતોને ભાવેથી તારજો તમે. મારી.

હીરણ્યાક્ષ હુ રાવણ નહી તારૂ રટણ લીધા કરૂ
તોએ ન નાથ દયા કરો હું ભવોભવ ભટકી મરૂ
મારા હૃદયના વાસિ વીચારજો તમે. મારી.

દુશ્મનોપર પ્રેમ લાવી તેને તમે ઊદ્ધારતા
ભક્તના શા દોષ બહાણા સાતમે ભવે તારતા ?

માગુ થરણ તમારૂ પ્રભુ આપજો મને. મારી.

પોકાર પાડીને લખ્યુ સૌ શાસ્ત્ર ને પુરાણમાં
થરણે લીધા સૌ સેવકો જોણે ભજ્યા અન્નણમાં
દિન રાત રહું છું ઉગારજો મને. મારી.

ત્રીલોકના સ્વામી પ્રભુજી તાત જગતના છે તમે
મન માઈ તક્ષસી રહ્યું દરશન દયાળુ દો હવે
કહે દુર્લભ દયા દરશાવજો તમે. મારી.

રાગ ભેરવી

તાલ—લાવણી

હું તો ભગોને બીડે કયા ન આવ્યો	
એમ કહેશ્રી રણછોડરાયો રે.	હુ તો.
કપીર સાડ હું તો વણઝારો થઇને	
પોઠ ભરીને ઘેરે લાવ્યો રે.	હુ તો.
ધના ભગતની મેં ખેતી નીપજવી	
ધજિનાં ગાડાં ભરી લાવ્યો રે.	હુ તો.
સેના ભગત સાઈં સનમુખ રહીને	
સેનો નાપીક કહેવાયો રે.	હુ તો.
પ્રેહલાદની મેં પાળી પ્રતિષ્ઠા	
સ્થંભમાં વાસ કરાવ્યો રે.	હુ તો.

નામદેવ સાડ મેં મારાજ હાથે	
ધરનો છાપરો છાયો રે.	હુ તો.
દામાજી સાડ મારાજ થકને	
ભરણુ ભરી પોચ લાવ્યો રે.	હુ તો.
નરસીમેતાને માંડળીક મારવા આવ્યો	
કેદારે મધનતે જઈ લાવ્યો રે.	હુ તો.
કુવરબાઇનું મેં પુરું મામેરૂ	
સૌનો કર ચુકાવ્યો રે.	હુ તો.
નાનણસીંગ હહે હરણા કરોને	
કૃષ્ણજીએ કર મારો સાલ્યો રે.	હુ તો.

(પ્રભુજીની સ્તુતિ)

રાગ ભૈરવી

તાલ-દાવણી

જય જગતના જુગદાધાર

ૐ તતસત્ સીતારામ રાધેશ્યામ કૃષ્ણ હરે.

ભગ્નો ભીડે ધર્યો અવતાર દીનાનાથ દેવ દયાળુ ખરે
 ધ્રુ પ્રેક્ષાદ આળકને વાળ્યા કોડ. ૐ તત્સત.
 અત્રીચળપદ આપ્યા જુગદાધાર દીનાનાથ દેવ.
 દ્રોપદી મીરા કુમળનાર. ૐ તત્સત.
 અમર નામ રાખ્યા કીરતાર, દીનાનાથ.
 સુધનવા ગજ માથે આવ્યો કાળ. ૐ તત્સત.
 ભગ્નો ભીડે લીધી સંભાળ. દીનાનાથ.
 ત્રણલોકની પ્રભુ પુરો આશ ૐ તત્સત.
 કરજોડી કહે દુર્લભદાસ, દીનાનાથ દેવ દયાળુ ખરે.

છેજા જગતગુરુ પ્રભુને નમસ્કાર

ટાટક

નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે પ્રભુજી,
 નમસ્તે નમસ્તે અખંડા વિભુજી;
 નમસ્તે નમસ્તે સદા કષ્ટહારી,
 નમસ્તે નમસ્તે પ્રભુ નીર્વિકારી.

નમસ્તે	નમસ્તે	પ્રભુ દીનજીંધુ.
નમસ્તે	,,	માહા જ્ઞાનસીંધુ.
નમસ્તે	,,	પ્રભુ દીન દાતા.
નમસ્તે	,,	ચિદાનંદ ધાતા.
નમસ્તે	,,	વિભુ વિશ્વકરતા.
નમસ્તે	,,	સદા સૃષ્ટિભરતા.
નમસ્તે	,,	નીરાકાર દેવા.
નમસ્તે	,,	પ્રભુ એક મેવા.
નમસ્તે	,,	વિભુ વિશ્વપાળા.
નમસ્તે	,,	દયાળા રૂપાળા.
નમસ્તે	,,	અનાદ્યંત દેવા.
નમસ્તે	,,	વિભુ ઇષ્ટમેવા.
નમસ્તે	,,	રૂપાનાથ ત્રાતા.
નમસ્તે	,,	વિભુ હે અગ્નતા.
નમસ્તે	,,	વિભુ વિશ્વભુપા.
નમસ્તે	,,	સદા સન્તરૂપા.

મહારા વહાલા હરિભક્તોને મહારી થોડીક ઓળખાણ

મારો જન્મ સંવત ૧૯૨૪ના ફાગણ વદિ ૧ ને
બુધવારે સાંજે પાંચ વાગે થાણા જીલ્લાના દેણુ દમણ
પાસે નારગોળ ગામમાં થયો હતો. હું ગર્ભશ્રીમંત
હતો, પણ ભાવિ પ્રયજ હોવાથી, મારા પિતાશ્રીએ
સંવત ૧૯૩૮માં ડાક્ટરનાથ જઈ વિષ્ણુચક્ર કરી,
અમારી જાત પાંચ ગામમાં લાણાં ને નાતો કરી, ને
નારગોળમાં ધર્મશાળા બાંધી, પંદરસો રૂપિયા મુંઝ-
ઈમાં મવાના વણિક મનોર દયાળની પેઢીમાં મુકી,
તેના બાળમાં એ ધર્મશાળામાં સદાવ્રત ચાલુ કર્યું.
છ માસમાં પેઢી તૂટી ને સદાવ્રત બંધ થયું, તે વખતે
મારા પિતાશ્રીની પૂંજનો કુલ સરવાળો જોતાં માથે
ત્રણહજારનું દેવું; તેમાં અમારું રહેવાનું ઘર હતું, તે
દેવાવાળાને આપી દઈ અમે કરજમુક્ત થયા.

અમારી વખતમાં અમારા ગામડામાં નિશાળ હતી
 નહિ. મારા પિતાને સંતાનલાભમાં અમે જે ભાષ
 અને છ એન મળી આઠ હતાં. અમે સુખી ધરનાં;
 એટલે અમારાં બંનેનાં લક્ષ્મ નાની વયમાં જ કરેલાં;
 જેથી અમારી ધર્મપત્નીઓ મળીને દસ માણસનું
 કુટુંબ હતું. અમારા પિતાશ્રીએ જગન, લાણાં અને
 નાતમાં જે વરસ ગુમાવ્યાં. બધું જતાં માથે કરજ
 થવાથી ધંધો સુઝ્યોજ નહિ. ધર્મશાળામાં સાધુ-
 સંતની પાસે જેસી રહે. ગુજરો ઉછીઉધારાપર આવી
 ટક્યો. સંવત ૧૯૪૨માં અમે બંને ભાઈ વિચાર
 કરી, મારા વડીલ ભાષ નામે રામજી મુંબઈ ગયા
 અને કાપડીઆને ત્યાં નોકર રહ્યા. અને હું સુરતમાં
 ખપાટીઆ ચકલામાં ઔદીય બ્રાહ્મણ, અમારા
 ગામની છોકરીના છોકરા પ્રાણુલાલ મારા સ્નેહી
 હતા, તેમને ત્યાં ગયો. બરાનપુરી ભાગોળમાં
 લાકડાની દુકાને ચૌદ રૂપીઆના પગારથી નોકરી
 રહ્યો. એ વેપારમાં હું વાંચતાં લખતાં શીખ્યો.

જ્યાં છ માસ થયા નહિ, ત્યાં તો મોટી આગ થઈ.
 મારા શેઠનું બધું બળી ગયું. મારી હિંમત તૂટી ગઈ.
 મને શેઠ ના પાડતાજ રહ્યા. મારો પગાર પણ શેઠ
 પાસે બે માસનો રોકાઈ ગયો. સુરતમાં મેંતા સુખ-
 ડાનો રિવાજ. મને સાંજ પડે કે ચાર છ આના મળે.
 તે વખતે ધી રૂ.નું ૪ શેર, ગોળ મણુના રૂ. ૨૫, ડાંગર
 રૂપીઆની ત્રણ ફરા. ઘણી સોંધવારી. વીસ રૂપીઆમાં
 મારું કુટુંબ દાળભાત રોટલી ને શાક ખાય. એકલો
 હોવાથી વીશીમાં જમતો; તેને માસે ચાર રૂપીઆ
 આપતો. સુવાનું ગોદું તેને આપી, હું મારા
 ગામ આવ્યો અને બીખાભાઈ કરીને મારા છોટેના
 એક સગા પાસેથી રૂ. ૧) જી ઉછીના લઈ, એક ધર
 ભાડે રાખી ઉપરની રકમમાં ગાંધીની દુકાન કરી.
 મારું કુટુંબ, અમારું રહેવાનું જે ધર લેણામાં આપેલું,
 તેમાંજ બાર માસે રૂ. ૭૫) પંચોતેરથી રહેતું હતું.
 મારી દુકાનની એક માસમાં જ જમાવટ થઈ ગઈ. મોટી
 દુકાનેથી માલ ઊધાર લાવું ને ચલાવું. મારા વડીલ

અંધુ રામજી તો પંદર દિવસમાં જ પાછા આવી રહ્યા. સુરતથી મેં પચાસ રૂપીઆ મોકલેલા, તે ઘર-ખરચમાં ગયા; એટલે મુડી નહિ. તે વખતમાં સારી ગાયત્રી કી મત રૂ. ૪-૫). મેં ત્રણ ગાય લીધી, બળદની બેડી ચૌદ રૂપીઆની લીધી અને એક પારસણની ખેતી બાડે રાખી. પાકમાંથી તેને અડધો ભાગ આપવા પ્રમાણે રાખી. ખેતી મારા હાથે ખેડવા માંડી. કુટુંબ-બેબે મારા ઉપર ચાલવા લાગ્યો. મારા વડીલ અંધુને મારા સ્નેહી પ્રાણુલાલ પાસે મોકલી, વિદ્યાભ્યાસ શરૂ કરાવ્યો. માસે દસ રૂપીઆ મારા બાઈને મોકલું. મારા વડીલ બાઈ પણ ઘણા ચાલાક હોવાથી ત્રણ વરસમાં તેમને સુરતની કોર્ટમાં મુખત્યારની સનંદ મળી અને ૧૯૪૬માં બાવનગરની સનંદ મળી. બાવનગરમાં વકીલાતમાં નામના મેળવેલી જગજીહેર છે. ૧૯૪૭માં મને તેડાવ્યો. મારો અધો નારગોળનો વહેવાર અંધ કરી, હું બાવનગર રહેવા આવ્યો. એટલી મુદતમાં મને તથા મારા બાઈને બેબે ફળ પ્રજા તરફથી બેટ

મળેલાં. મારા વડીલ બંધુની પવિત્ર લાગણીથી અમે આવ્યા. ૧૯૫૨ની સાલ સુધી બેગા રહ્યા. મારાં માતાજી ધણાં કીર્તની હતાં. મને કીર્તનનો પ્રસાદી પોતાના દૂધ સાથે જ આપી હતી; પણ મને તાલ સરની ગમ નહિ. ભાવનગરમાં હું નિરૂઘોગી ન હતો. દિનશાના પ્રેસ સામે બીડી સોપારી દાણા વગેરેની દુકાન ચાલુ કરી. ધરખર્ચ અમે બંને સંપત્તી ચલાવવા લાગ્યા. એટલામાં મેં સંગીત—અભ્યાસ મારી મતલબ પુરતો કર્યો. મારા વડીલ બંધુએ કંઈ ધરખટરાગથી મારા માતપિતાનો તિરસ્કાર કર્યો. તે વખતે મેં દુકાન કહાડી નાખી, શીહોરમાં સામજી મહેતાને ત્યાં ખાવું પીવું માસિક રૂ. ૨૫)ના પગારથી હારમોનિયમ શીખવવાને ગયો હતો. મારા પિતાજીએ મને ખબર મોકલી. હું ઘેર આવ્યો અને મારા કુટુંબને મારી સાથે રાખી, ભાઈથી અમે અલગ થયા. ભાઈ સાથે મારે બોલવાનો પણ વહેવાર નહિ અને તે જ દિવસથી મારાં માતૃશ્રી માંદાં પડ્યાં, ને દોઢ વરસ

તેની સારવારમાં ધંધોરોજગાર બંધ, તેમ ઘરમાં વાલની વાળી કે એક દોકડો પણ નહિ. ગામમાંથી માથે કરજ કરી ઘર ચલાવ્યું; પણ મારી વૃત્તિ નેક, મારા માતપિતા મારા દેવ, એટલે પ્રભુએ ગમે તેને ભેટાડી, દાળભાત રોટલી ને શાકમાં તાણ પડવા દીધી નહિ. ૧૯૫૩ની સાલમાં હું વઢવાણ કેમ્પમાં પગાર રૂ. સાઠથી ગયો ને એક માસ થયો કે મારાં માતૃશ્રી દેવ થયાં, તેનું કારજ કરી, મારી ધર્મપત્ની અને મારાં બે બાળકોને હું મારા પિતાશ્રીની આજ્ઞાથી સાથે તેડી ગયો. વઢવાણ છ માસ રહી રાજકોટ કોલેજ ખાતે ગયો. રાજકોટમાં પાંચ વરસમાં કમાણી મોટી, પણ કરમમાં દાળભાત શાક રોટલી જ. તે વખતે મારા પિતાશ્રી અઠી વરસ માંદા રહ્યા; આખર તે પણ દેવ થયા: બેનોને સાસરે વળાવી, ત્યારબાદ મારી નોકરી ભરૂચ થઈ. ભરૂચમાં ચૈદ વરસ સંગીત-માસ્તર તરીકે નોકરી કરી. હું જ્યારે ભરૂચ ગયો, તે વખતે મને પ્રભુ તરફથી બીજાં બે રૂળ

મળ્યાં; એટલે ચાર બચ્યાં લઈ હું ભર્ય ગયો. ભર્યમાં મને ઇશ્વર તરફથી ફળમાં એ પુત્રી મળી. તે સવાય બીજાં શહુરોમાં પણ થોડો વખત રહ્યો. એ રખડપટ્ટીમાં શ્રીમંત થવાને દગા કરવા પડે; વળી પેટપુર પગાર તો મળતો હોય, તેની ઉપર લાંચ ખાવી: એવી હરામની લક્ષ્મી મને મળતી હતી, પણ મારી માતાની શિખામણથી અને પ્રભુના ડરથી મેં સ્વીકારી નહિ; પણ મારા નાથની કૃપાથી, જ્યાં જાઉં ત્યાં માન અને દાળભાત રોટલી ખસ્યાં નહિ. ન પ્રભુ મળ્યા અને ન તેમનાં પત્ની મળ્યાં. પ્રભુ પુત્ર મોટા થયા, મુંબઈ વસ્યા અને સં. ૧૯૭૪માં મને મુંબઈ લઈ ગયા. તે વખતે ત્રણ પુત્ર, ત્રણ પુત્રી અને મારાં ગૃહલક્ષ્મી સાથે હું મુંબઈ ગયો. મારી ધર્મપત્નીને પ્રદર થયો અને એ વરસે તે સ્વર્ગસ્થ થયાં. તેની સાથે જ મોટા પુત્ર મુકન્દરાયની વહુ ગયાં. તેનાથી નાના જદુરાય કે જે આજ મુંબઈ ઇલાકામાં લેખક ગણાય છે, તેમનાં ધર્મપત્ની વરકામમાં અશક્ત. મોટા

પુત્રને ફરીથી પરણાવ્યો. તે વહુ નાદાન અગીઆર વરસની હતી. મને ખીજું કરવાની ફરજ પડી, પણ મારા ધણીને મારી શીકર પડવાથી, વગર પૈસે મસા-ણમાંથી ઉઠાડી, તેજ સ્વભાવની મને આવી મળી. મારો મોટો પુત્ર મુકન્દ તથા મોટી પુત્રી સદા, બન્ને સ્વર્ગસ્થ થયાં. હવે મારી આગલી સીલક ધન ધર-આર બધામાં બે પુત્ર, બે પુત્રી છે. હવે મને આખું જગત નસીબદાર કહે છે; તેનું કારણ કે મેં બદ્દાનત કરી નહિ, તેમજ મારાં માતપિતાની સેવા દેવ તરીકે ધારી કરતો. મારા વડીલ બંધુ વડીલે માતપિતાનો તીરસ્કાર લીધો, તો ચાર દીકરા ને પોતાનો નાની વયમાં નાશ થઈ ગયો. મારા પુત્રો બન્ને જદુરાય તથા વસંતરાય મારી માફક તેજ પ્રમાણે મારી સેવા ઉઠાવી રહ્યા છે; તો એ પુત્રોના સદ્ગુણથી હું ચાર વરસથી હરિ નામનું હાટ ચલાવું છું.

સૌ હરિજનોને મારા દંડવત જયનારાયણ છે.

મુદ્રક : મુદ્રણસ્થાન :

કેશવ હ. શેઠ

ખડાયતા મુદ્રણકલા મંદિર

ચારરસ્તા, અમદાવાદ
